MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

Obchod, licence a mezinárodní ekonomické vztahy

Obor státní služby č. 33

Učební text ke zvláštní části úřednické zkoušky

Seznam zkušebních okruhů ke zvláštní části úřednické zkoušky

1. Charakterizujte vnitřní trh Evropské unie a popište jeho hlavní pilíře (svobody). Popište základní principy volného pohybu zboží a služeb a uveďte nástroje na podporu jeho fungování.

2. Popište, prostřednictvím které unijní instituce prosazuje ČR své zájmy v agendách Ministerstva průmyslu a obchodu v Evropské unii a jaké jsou její přípravné orgány. Uveďte témata v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu, o kterých se jedná na půdě Rady Evropské unie a kterým generálním ředitelstvím v Evropské komisi tato agenda odpovídá.

3. Charakterizujte dohody a ujednání Světové obchodní organizace (WTO) jako základ obchodní politiky jejích členů (základní principy mnohostranné obchodní politiky, upravené oblasti obchodu, řádné a negociační funkce WTO, závaznost, urovnávání sporů a prověrka obchodní politiky členů, postavení ČR ve WTO).

4. Popište autonomní obchodní nástroje Evropské Unie. Popište, jakým způsobem Evropská unie usiluje o odstraňování obchodních překážek netarifní povahy ve třetích zemích, a uveďte příklady těchto překážek. Objasněte účel a způsob fungování systému autonomních celních suspenzí

5. Popište konkrétní příklad agendy MPO, která se zabývá bezpečnostními aspekty mezinárodního obchodu.

6. Popište, jaké oblasti obchodu upravují moderní a komplexní dohody o volném obchodu (FTAs) mezi Evropskou unií a třetími zeměmi. Uveďte tři příklady třetích zemí, se kterými Evropská unie již takovou dohodu sjednala nebo ji aktuálně sjednává.

7. Vysvětlete, jakými způsoby poskytování (tzv. mody) probíhá mezinárodní obchod se službami a který základní dokument stanovuje mnohostranná pravidla v této oblasti. Uveďte ke každému z uvedených způsobů poskytování služeb jeden příklad.

8. Popište pravomoci Evropské unie, základy unijního legislativního procesu a vymáhání evropského práva ze strany Evropské unie.

9. Popište základní rámec pro uskutečňování mezinárodní ekonomické spolupráce. Jaké jsou základní prameny regulace v této oblasti podle mezinárodního práva veřejného a soukromého – vysvětlete pojem mezinárodní smlouva, jaká je základní úprava vnitrostátního sjednávání mezinárodních smluv (typy smluv, jejich charakteristiky a pravidla pro jejich sjednávání) a jaké jsou vnitrostátní právní důsledky uzavření mezinárodní smlouvy (závaznost, přímá použitelnost, nutnost úpravy zákonem, prozatímní provádění smlouvy).

10. Uveďte, jaké znáte základní formy vstupu na zahraniční trhy. Charakterizujte základní dodací a platební podmínky v mezinárodních obchodních operacích.

11. Charakterizujte rámec strategie státní podpory exportu – Exportní strategie České republiky, popište aktuální stav a vývoj v posledních letech.

12. Popište základní prvky a principy proexportního ekosystému, vysvětlete strukturu služeb a role jednotlivých aktérů systému podpory exportu v ČR.

13. Popište formy účasti firem na zahraničních veletrzích a výstavách, další možnosti prezentace zahraničním partnerům a státní podporu v této oblasti.

14. Popište fungování systému financování a pojišťování vývozu se státní podporou. Vysvětlete pojem „zahraniční rozvojová spolupráce“ se zaměřením na program Aid for Trade.

15. Mezinárodní kontrolní režimy – principy kontroly vývozu zboží dvojího užití, typy povolení k vývozu a přepravě zboží dvojího užití, mezinárodní sankce a omezující opatření vůči třetím zemím.

16. Mezinárodní kontrolní režimy - základní právní předpisy EU a ČR pro kontrolu vývozu zboží dvojího užití, právní úprava žádostí o vývozní povolení zboží dvojího užití a princip opatření „catch-all“ v oblasti zboží dvojího užití.

17. Zahraniční obchod s vojenským materiálem – legislativní úprava provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, definice zahraničního obchodu s vojenským materiálem a vojenského materiálu, působnost orgánů státní správy v této oblasti a systematika kontrolního režimu zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

18. Zahraniční obchod s vojenským materiálem – obchod s vojenským materiálem – podmínky pro udělení povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, druhy licencí k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, podmínky pro jejich udělení a důvody pro jejich neudělení a proces certifikace.

19. Zahraniční obchod se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru - legislativní úprava, typy povolení, doklady žádostí o udělení povolení k obchodu se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru a důvody pro odejmutí povolení.

20. Zahraniční obchod se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru - definice pojmů „přeprava“, „dovoz“ a „vývoz“ pro účely zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, zákonné lhůty pro vyřízení žádostí o udělení povolení a povolení k vývozu, důvody pro jejich neudělení a postavení dotčených orgánů.

1. Charakterizujte vnitřní trh Evropské unie a popište jeho hlavní pilíře (svobody). Popište základní principy volného pohybu zboží a služeb a uveďte nástroje na podporu jeho fungování.

Jednotný trh EU založený roku 1993, označovaný také jako vnitřní trh, je prostor bez vnitřních hranic, v němž se v souladu se Smlouvou o fungování Evropské unie mohou osoby, zboží, služby a kapitál volně pohybovat.

Hlavními pilíři neboli „svobodami" vnitřního trhu jsou volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. Cílem volného pohybu zboží je zajistit obchod v rámci EU a podpořit otevřené konkurenční prostředí, v němž mají občané EU větší výběr za nižší ceny, přičemž konkurenční tlak rovněž vede ke zvyšování kvality a inovacím. Volný pohyb zboží znamená, že veškeré zboží na trhu EU, včetně zboží pocházejícího ze třetích zemí, podléhá stejným podmínkám. Výjimku z tohoto pravidla mají výrobky, které mohou představovat riziko pro veřejný zájem (např. veřejné zdraví, veřejnou bezpečnost, životní prostředí, spotřebitele atd.). Na dodržování pravidel volného pohybu zboží dohlíží Komise.

Volný pohyb služeb a svoboda usazování jsou zakotveny ve Smlouvě o fungování Evropské unie a jsou nezbytným předpokladem pro fungování vnitřního trhu. Podnikatelé díky tomu mohou poskytovat své služby trvale v jiném než svém domovském členském státě a/nebo v jiném členském státě nabízet dočasně služby, aniž by tam museli být usazeni. Na dodržování volného pohybu služeb a odstraňování nepřiměřených a neodůvodněných překážek dohlíží Komise. V roce 2006 byla přijata klíčová právní úprava pro tuto oblast: tzv. směrnice o službách, která se zaměřuje na odstranění překážek obchodu a služeb a na usnadnění přeshraničních činností. Do národního právního řádu byla tato směrnice transponována prostřednictvím zákona o volném pohybu služeb. **Volný pohyb kapitálu** znamená volný pohyb plateb i investic a je předpokladem pro volný pohyb zboží a služeb, stejně jako zajišťuje podmínky pro usazování a pohyb pracovníků v rámci vnitřního trhu. Je také podmínkou funkčního finančního trhu (např. celoevropské působení bank, pojišťoven, investičních fondů, operací na trhu akcií).

Volný pohyb osob umožňuje občanům EU pracovat, studovat, usadit se a žít v kterékoli členské zemi, a to za podmínek platných pro občany této země. Tato svoboda má mimo jiné přispět k řešení nedostatků na trhu práce a lépe propojovat poptávku s nabídkou.

Z hlediska obchodu a podnikání jsou volný pohyb zboží a služeb a s nimi související volný pohyb kapitálu klíčovými principy pro jejich fungování a rozvoj. **Volný pohyb zboží a služeb** je zajišťován prostřednictvím zjednodušování předpisů, harmonizace právních předpisů, zákazu opatření omezujících dovoz a vývoz mezi členskými státy či vzájemným uznáváním, které umožňují občanům a podnikatelům pohybovat se v rámci vnitřního trhu a podnikat na něm bez zbytečných administrativních či regulatorních překážek. Pokud jde o volný pohyb služeb, základním předpisem je směrnice o službách na vnitřním trhu 2006/123/ES. Pokud jde o volný pohyb zboží, zde je základní dělicí čárou otázka, zda daný výrobek spadá do tzv. harmonizované nebo do tzv. neharmonizované sféry zboží.

Zásada vzájemného uznávání spočívá v zajištění volného pohybu zboží a služeb bez nutnosti harmonizace vnitrostátních právních předpisů členských států. Princip vzájemného uznávání

je tak komplementárním nástrojem k harmonizaci právních předpisů. Obecně platí, že splní-li podnikatel požadavky kladené na výrobek či podnikatelskou činnost v oblasti poskytování služeb v jednom členském státě, nemůže jiný členský stát zakázat prodej výrobku či poskytování služby na základě toho, že příslušné předpisy v tomto státě se po technické či kvalitativní stránce liší od předpisů domovského státu podnikatele. Jakékoliv národní regulace, které omezují volný pohyb, musí být **odůvodněné oprávněným veřejným zájmem** (např. veřejné zdraví, veřejná bezpečnost, životní prostředí, ochrana spotřebitele atd.), který podléhá přísným podmínkám, a **nesmí být diskriminační**. Na podnikatele, stejně jako na spotřebitele z jiných členských států, se musí vztahovat totožné podmínky jako na podnikatele a spotřebitele v daném členském státě, bez ohledu na národnost nebo stát, kde sídlí. Jakákoliv omezující opatření musí zároveň odpovídat **principu proporcionality (přiměřenosti)**. Každé opatření musí být přiměřené svému účelu a vytvářet pouze takové omezení, které je nezbytně nutné k dosažení stanoveného cíle.

Pohyb občanů a podnikatelů na vnitřním trhu usnadňují specializované celoevropské sítě služeb poskytovaných zdarma v každém členském státě. Mezi tyto služby patří **služba SOLVIT** pro neformální řešení sporů s úřady v jiném členském státě EU, **Kontaktní místo pro výrobky (ProCoP)**, které poskytuje informace o požadavcích na výrobky při jejich uvádění na vnitřní trh EU, a dále síť **Jednotných kontaktních míst**, která poskytují informace nezbytné pro zahájení podnikání v oblasti služeb na vnitřním trhu. Komunikaci mezi úřady na vnitřním trhu umožňuje celoevropský **systém pro výměnu informací na vnitřním trhu (IMI)**. Tento systém umožňuje úřadům např. ověřovat informace poskytnuté podnikatelem z jiné členské země, aniž by tento byl nucen vracet se na úřad ve své zemi a požadovat dodatečné dokumenty. Všechny zmíněné služby zajišťuje v ČR Ministerstvo průmyslu a obchodu.

2. Popište, prostřednictvím které unijní instituce prosazuje ČR své zájmy v agendách Ministerstva průmyslu a obchodu v Evropské unii a jaké jsou její přípravné orgány. Uveďte témata v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu, o kterých se jedná na půdě Rady Evropské unie a kterým generálním ředitelstvím v Evropské komisi tato agenda odpovídá.

ČR prosazuje své zájmy prostřednictvím **Rady Evropské unie**, která jako celek zastupuje zájmy všech členských států EU. Členský stát je reprezentován vždy jedním zástupcem na ministerské úrovni zplnomocněným zavazovat svou vládu. Příslušným zástupcem je ten ministr, do jehož resortu spadá projednávaná agenda.

Ministerstvo průmyslu a obchodu gesčně odpovídá zai čtyři věcná zasedání (formace) Rady EU.

- **Rada pro konkurenceschopnost – část vnitřní trh a průmysl**
- **Rada pro zahraniční věci ve formátu ministrů obchodu**
- **Rada** pro dopravu, telekomunikace a energetiku – **část energetika**
- **Rada** pro dopravu, telekomunikace a energetiku – **část telekomunikace**

Ministr průmyslu a obchodu reprezentuje na zasedání Rady Českou republiku. Každá formace Rady zasedá obvykle 1-2krát formálně a jednou neformálně během každého předsednictví. Formální zasedání probíhají v Bruselu nebo Lucemburku, neformální pak zpravidla v předsednické zemi.

Jednotlivé formace Rady EU využívají ke své práci výsledky **jednání příslušných pracovních skupin a Výboru stálých zástupců (COREPER)**.

MPO má v gesci cca 22 pracovních skupin Rady EU, na jejichž jednání jsou vysíláni experti z MPO. Jedná se například o Pracovní skupinu pro konkurenceschopnost a růst, Pracovní skupinu pro energetiku, Pracovní skupinu pro telekomunikace a informační společnost, Pracovní skupinu pro technickou harmonizaci atd. Do gesce MPO spadá i Výbor pro obchodní politiku, který je přípravným orgánem Rady zřízeným přímo zakládajícími smlouvami. Pokud jde o Výbor stálých zástupců, jeho zasedání se účastní stálí představitelé členských států při EU či jejich zástupci. Schází se zpravidla každý týden ve dvou formacích. COREPER II projednává zejména zahraničně-politické a finanční otázky a některá citlivá témata, COREPER I se spíše zaměřuje na věcné problematiky v hospodářské a sociální oblasti (např. vnitřní trh, energetika či telekomunikace). Ve formaci COREPER II zastupuje ČR velvyslanec ČR při EU jako stálý představitel ČR ve výboru COREPER II a zástupce velvyslance ČR při EU zastupuje ČR jako stálý představitel ČR ve výboru COREPER I.

Z hlediska věcné působnosti MPO **COREPER I** připravuje zasedání Rady pro konkurenceschopnost, Rady pro telekomunikace a Rady pro energetiku.

COREPER II řeší otázky spojené s Radou pro zahraniční věci (obchod), tedy společnou obchodní politiku.

MPO prosazuje zájmy ČR v Evropské unii v oblastech týkajících se společné obchodní politiky, konkurenceschopnosti, průmyslové politiky, vnitřního trhu, malých a středních podniků, ochrany práv spotřebitelů, ochrany práv duševního vlastnictví, technické harmonizace, energetické politiky, energetické bezpečnosti, elektronických komunikací, digitální ekonomiky a poštovních služeb.

Ve formaci **Rady pro konkurenceschopnost** (ve formátu vnitřní trh a průmysl) se v otázkách vnitřního trhu členské státy věnují odstraňování překážek, které brání volnému pohybu výrobků a služeb a realizaci jednotného digitálního trhu; zlepšování podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky – např. zlepšením přístupu k financování, omezením byrokratické zátěže a podporou inovací. Dále se zabývají tématem ochrany práv spotřebitelů a duševního vlastnictví. V oblasti průmyslu se Rada aktuálně věnuje zejména naplňování cílů zelené a digitální transformace, jakož i posilování konkurenceschopnosti a odolnosti, v souladu s konceptem otevřené strategické autonomie.

V **Radě pro zahraniční věci ve formátu ministrů obchodu** se formuluje a provádí společná obchodní politika, která je ve výlučné pravomoci EU. Řeší se zde jednotné celní sazby, nástroje na ochranu obchodu, uzavírání obchodních a investičních dohod členských států EU a třetích zemí a agenda mezinárodního obchodu ve vazbě na Světovou obchodní organizaci (WTO).

Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku v části energetika přijímá legislativní akty a závěry v oblasti Energetické unie, například pokud jde o fungování trhů s energiemi, bezpečnost dodávek energiií energetickou účinnost, nové a obnovitelné zdroje energie a propojení energetických sítí. V sektoru energetiky se řeší problematika mezinárodních vztahů v energetice a energetická bezpečnost.

Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku v části telekomunikace přijímá předpisy týkající se telekomunikačních sítí a jejich interoperability. Zabývá se dále rozvojem jednotného digitálního trhu, digitální ekonomiky, eGovernmentem a kybernetickou bezpečností.

Generální ředitelství Evropské komise administrativně a technicky ošetřují agendu komisařů. Členění generálních ředitelství připomíná členění ministerstev.

Působnost Ministerstva průmyslu a obchodu věcně odráží **Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky (DG GROW**), což tematicky odpovídá Radě pro konkurenceschopnost; **Generální ředitelství pro komunikační sítě, obsah a technologie (DG CNECT)**, kterému koresponduje Rada pro telekomunikace; **Generální ředitelství pro energetiku (DG ENER)**, kterému odpovídá Rada pro energetiku; **Generální ředitelství pro obchod (DG TRADE)** a **Generální ředitelství pro daně a celní unii (DG TAXUD)**, kterým odpovídá Rada pro zahraniční věci ve formátu ministrů pro obchod, a **Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele (DG JUST)**, jehož agenda částečně spadá opět pod Radu pro konkurenceschopnost. Působnosti MPO se částečně dotýká **Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž (DG COMP)** – v souvislosti s uplatňováním pravidel hospodářské soutěže na vnitřním trhu; dále **Generální ředitelství pro obranný průmysl a vesmír (DG DEFIS)** a **Generální ředitelství pro klima (DG CLIMA)** společně s **Generálním ředitelstvím pro životní prostředí (DG ENV)** – v rámci přesahů klimatické politiky do energetiky a průmyslu.

Programy EU související s agendou MPO spravují agentury Evropské komise, například Výkonná agentura pro Evropskou inovační radu a malé a střední podniky (EISMEA), Výkonná agentura pro zdraví a digitální oblast (HaDEA) a Výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA).

3. Charakterizujte dohody a ujednání Světové obchodní organizace (WTO) jako základ obchodní politiky jejích členů (základní principy mnohostranné obchodní politiky, upravené oblasti obchodu, řádné a negociační funkce WTO, závaznost, urovnávání sporů a prověrka obchodní politiky členů, postavení ČR ve WTO).

Obecné znalosti

Světová obchodní organizace (World Trade Organization) byla zřízena k 1. lednu 1995 jako mezivládní organizace. Jejími členy jsou státy nebo jednotná celní území. Nyní má 166 členů (po posledním rozšíření o Východní Timor a Komory na 13. Konferenci ministrů členů WTO v Abú Dhabí v r. 2024), dalších více než 20 států je v procesu přístupu k ní.

Stojí mimo systém organizací OSN, je zcela samostatná. Úzce však spolupracuje s Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Mezinárodním měnovým fondem, Světovou bankou a některými agenturami OSN zabývajícími se problematikou obchodu.

Ve své práci navázala na mnohostranné principy obchodu a závazky členů sjednané v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT 1947), rozvinula je a doplnila o nové oblasti obchodu.

WTO sídlí v Ženevě, v čele stojí generální ředitel(ka) (nyní Nigerijka Dr. Ngozi Okonjo-Iweala), která však má pravomoc řídit jen Sekretariát WTO a případně usnadňovat diskusi členů. Samotné návrhy pro jednání předkládají členové WTO, kteří rovněž přijímají rozhodnutí (tzv. „members-driven organization“). Rozhodnutí jsou přijímána konsensem, i když Dohoda o zřízení WTO umožňuje i hlasovací postupy.

Ustanovení dohod a ujednání WTO (více než 60 právních textů) a jejich konkrétní závazky v tzv. listinách závazků jsou pro členy závazná a tvoří nepřekročitelný rámec pro tvorbu jejich vlastní národní obchodní politiky.

Základní principy mnohostranné obchodní politiky

- **nediskriminace** (doložka nejvyšších výhod) – v přístupu zboží a služeb na vnitřní trh musí být poskytnuto stejné zacházení všem členům WTO;

- **národní zacházení** – dováženému zboží a službám musí být poskytnuto stejné zacházení jako zboží a službám produkovaným na vnitřním trhu (týká se zejména oblasti daní, různých dávek a technických překážek obchodu);

- **předvídatelnost, stabilita a transparentnost** – stanovení fixních závazků členů a dodržování ustanovení dohod a ujednání WTO vytváří stabilní a předvídatelné prostředí pro rozhodování obchodních subjektů ve třetích zemích o jejich exportní politice; transparentnost znamená zejména povinnost pro členy notifikovat do WTO svou veškerou legislativu spojenou s obchodem nebo s oblastmi, které by mohly obchod ovlivňovat;

- **rozvojový princip** – stanoví, že řada rozvojových a nejméně rozvinutých členů má některé výjimky z dohod a ustanovení WTO a jejich závazky v přístupu na trh jsou na nižší úrovni než v případě vyspělých členů.

Upravené oblasti obchodu

Zatímco GATT 1947 se zabýval pouze obchodem s průmyslovým zbožím, dohody a ujednání WTO již upravují **obchod se zbožím celkově (vč. zemědělských produktů), obchod se službami a obchod s právy k duševnímu vlastnictví**. Okrajově je ve WTO upravena i oblast investic (dohoda TRIMS, popř. vícestranná dohoda IFDA).

Nejpodrobněji je upraven obchod se zbožím. V listinách závazků jsou stanoveny tzv. „vázané" celní sazby (maximální možné) a limity pro exportní subvence a domácí podpory v oblasti zemědělství.

Obchod se službami je upraven samostatnou Všeobecnou dohodou o obchodu službami (GATS). Oblast přístupu na trh je podrobně upravena v tzv. „Listině specifických závazků", kde jsou zapsány především závazky, omezení a podmínky přístupu na trh (ve formě čtyř způsobů dodávek služeb) a podmínky a omezení u národního zacházení. GATS dále stanoví další zásady obchodu v této oblasti.

Obchod s právy k duševnímu vlastnictví je upraven Dohodou o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která obsahuje souhrn základních závazků ochrany těchto práv v kontextu mezinárodního obchodu.

Těmto třem oblastem odpovídá i struktura vysokých orgánů WTO, kterými jsou Rady pro obchod se zbožím, pro obchod se službami a pro TRIPS.

Řádné a negociační funkce WTO

Řádné funkce

Mezi základní funkce WTO spadá posuzování vývoje světového obchodu a dodržování plnění závazků členy. S tímto účelem byla vytvořena struktura orgánů WTO. Nejvyšším orgánem je **Ministerská konference WTO**, která se koná zpravidla jednou za dva roky, přičemž v mezidobí má pravomoc přijímat rozhodnutí Generální rada (schází se pravidelně 3 až 4krát za rok, dle potřeby i mimořádně). Jednotlivými oblastmi obchodu se zabývají Rady, které mají své podřízené Výbory nebo pracovní skupiny k jednotlivým dílčím oblastem. V nich posuzují členové předložené notifikace členů, soulad vnitřní legislativy se závazky ve WTO, dodržování závazků členů apod. Mezi řádné funkce spadá i urovnávání sporů mezi členy nebo prověrky obchodních politik členů.

Negociační funkce

K základním úkolům WTO patří přispívat prostřednictvím jednání o postupující liberalizaci obchodu k rozvoji ekonomik a zvyšování životní úrovně členů, a k prohlubování zapojení rozvojových a nejméně rozvinutých členů do světového systému obchodu se stejným cílem.

Tato ambice se promítla do tzv. **Rozvojové agendy z Dohá (Doha Development Agenda – DDA)**, přijaté během **4. Konference ministrů členů WTO (MK4)** v Dohá v r. 2001. Ta byla pojata jako nejkomplexnější „kolo" jednání WTO („Doha Round"), zahrnující prakticky všechny oblasti činnosti organizace. Mandát DDA se však nikdy nepodařilo naplnit a jednání dokončit. Jejich průběh byl negativně ovlivněn pokrokem globalizace, geopolitickým vývojem (s výrazným posílením ekonomik některých rozvojových zemí - „emerging economies"), finanční krizí, a nakonec také rozšiřující se členskou základnou při zachování principu konsenzuálního přijímání rozhodnutí ve WTO. Největším problémem v rámci DDA bylo dosažení dohody na liberalizaci přístupu na trhy členů (týká se zboží i služeb), úpravě mnohostranných pravidel obchodu a dalších oblastech (např. rozšíření zeměpisných označení v Dohodě TRIPS).

I přes tyto obtíže se však ve WTO podařilo dosáhnout několika dílčích úspěchů závazných pro celou členskou základnu. Nejdůležitějším z nich bylo během **9. Konference ministrů (MK9)** v r. 2013 na Bali dojednání Dohody o usnadňování obchodu (TFA), jež vstoupila v platnost v roce 2017 a která zjednodušila celní i hraniční postupy. Na dalších ministerských konferencích pak navázala sjednaná pravidla pro exportní soutěž v zemědělství (MK10 v Nairobi v r. 2015) či přijetí první části Dohody o subvencích do rybolovu (MK11 v Ženevě v r. 2022), která zakazuje poskytování některých subvencí do nezákonného, nehlášeného a neregulovaného rybolovu a do rybolovu v nadměrně lovených rybích populacích. Jednání o chybějících disciplínách k subvencím do rybolovu v rámci druhé fáze dohody ani navazující jednání v zemědělství však pro odpor některých klíčových států průlom dosud nepřinesly.

S ohledem na přetrvávající problémy s dokončením DDA i nutnost zabývat se také novými, aktuálními tématy (neobsaženými v mandátu DDA) bylo na **10. Konferenci ministrů (MK10)** WTO v Nairobi v r. 2015 dosaženo implicitní dohody o novém přístupu k negociacím, umožňujícímu zahájení jednání o nových tématech. Ve snaze znovu nastartovat fakticky zablokovanou negociační schopnost WTO (s ohledem na neschopnost dosahovat plného konsenzu všech, dnes již 166 členů) se pak během **11. Konferenci ministrů (MK11)** v Buenos Aires v r. 2017 skupina zemí dohodla v těchto nových otázkách postupovat vedle klasických multilaterálních negociací i formou jednání zahrnujících pouze zainteresované členy WTO (s možností pozdější multilateralizace výstupů těchto jednání). V praxi se tím umožnilo postupné prosazení pružnějšího modelu **vyjednávání ve vícestranném formátu**, zejména v rámci tzv. Iniciativ společných prohlášení (JSI). Touto formou se již v rámci skupiny členů WTO podařilo dojednat a uvést do praxe dodatečné závazky dobré regulatorní praxe (tzv. domácí regulace) v obchodu službami. Obdobně byla sjednána také Dohoda o usnadňování investic pro rozvoj (IFDA), a dále Dohoda o e-commerce (ECA). Vícestranný formát se ve WTO stal hlavní platformou i pro otevírání moderních témat, jako jsou environmentální aspekty obchodu, znečištění plasty, reforma fosilních subvencí nebo otázky zapojení malých a středních podniků a genderové rovnosti.

Limitem tohoto nového přístupu zůstává, že k začlenění dojednané vícestranné dohody do právního rámce WTO je nadále nutný konsenzuální souhlas všech členů WTO, včetně těch, kteří se daných dohod neúčastní a ani z nich pro ně neplynou žádné povinnosti či omezení. V případě obou zmíněných dohod IFDA i ECA zůstává tento souhlas se začleněním obou dohod do právního rámce WTO nadále některými členy WTO blokován. Dohoda ECA má být nicméně účastníky alespoň prozatímně prováděna (v závislosti na interních ratifikacích jednotlivými signatáři), na základě společné deklarace z poslední **14. Konference ministrů (MK14)** v Yaoundé z března 2026.

Právě MK14 přitom znovu zvýraznila význam i potřebu této dodatečné flexibility v přijímání obchodních pravidel ve WTO. Vinou nedosažení konsenzu zde totiž mj. definitivně vypršelo dlouholeté celosvětové moratorium na uvalování cel na elektronické přenosy (které bylo periodicky obnovováno od r. 1998). Zákaz uvalování těchto cel je nicméně součástí zmíněné dohody ECA, jíž se účastní na 67 členů WTO, společně představujících přibližně 70 % globálního obchodu.

Závaznost, urovnávání sporů a prověrky obchodní politiky

Závaznost

Ustanovení dohod a ujednání WTO a konkrétní závazky v Listině závazků jsou pro členy závazné ve tvorbě a provádění jejich obchodních politik. Výjimku z daných povinností představují situace upravené v dohodách o ochranných opatřeních, antidumpingových opatřeních a subvencích a vyrovnávacích opatřeních. Opatření přijímaná dočasně na ochranu trhu je však nutno notifikovat sekretariátu WTO, projednat s ostatními členy a prokázat jejich oprávněnost.

Urovnávání sporů

Unikátní systém vytvořený pro potřeby WTO (nejedná se o typ soudu ani arbitrážního řízení). Jde o dvoustupňový systém tvořený v první instanci pro rozhodování tzv. „panelem odborníků“, ve druhé instanci Odvolacím orgánem (tvořeným rovněž odborníky na problematiku WTO).

V případě, že je některý člen přesvědčen, že jiný člen zavedl takové praktiky narušující jeho obchod, které nejsou v souladu se závazky tohoto člena ve WTO, předloží dotčený člen žádost o urovnání sporu.

Výsledkem je stanovisko panelu nebo odvolacího orgánu o tom, zda tato „napadená praktika“ je nebo není v souladu s ustanoveními dohod a ujednání WTO a závazky příslušného člena a případné doporučení na odstranění této praktiky nebo poskytnutí kompenzací (většinou ve formě lepšího přístupu na trh) pro „poškozeného“ člena. Proti nálezu panelu se pak v principu mohou strany odvolat.

Činnost Odvolacího orgánu je však od prosince 2019 paralyzována, poté co jeho postupné doplňování od r. 2017 blokují USA a všem jeho někdejším členům již vypršel mandát. To vede k situaci, že případné odvolání člena vůči rozhodnutí první instance řešení zablokuje („odvolání do prázdna“). EU v této souvislosti spolu s některými členy WTO přijala prozatímní řešení formou dohody o náhradním řešení ve formě Vícestranného prozatímního ujednání k zachování možností odvolání prostřednictvím arbitráží ve WTO (MPIA). Jednání o řešení, resp. reformě systému urovnávání sporů mezitím stagnují.

Prověrky obchodní politiky

Procházejí jimi periodicky všichni členové ve frekvenci, platné od r. 2019 (dříve o rok kratší): vyspělí členové každé 3 roky, rozvojoví členové každých 5 let a nejméně rozvinutí členové každých 7 let. Podkladem je zpráva vlády příslušného člena a podrobná zpráva Sekretariátu WTO o obchodní politice a konkrétním dodržování závazků příslušného člena. Tyto zprávy

projednávají všichni členové WTO. Cílem je dosáhnout hladkého fungování multilaterálního obchodního systému prostřednictvím transparentních obchodních politik členů WTO. Mechanismus tak umožňuje pravidelné komplexní posouzení obchodní politiky a obchodních praktik každého jednotlivého člena WTO, včetně jejich zpětného dopadu na mnohostranný obchodní systém. Smyslem je zejména napomoci členům ke správnému provádění sjednaných závazků. Závěrem projednání bývá doporučení, na které oblasti se má příslušný člen zaměřit a upravit svou legislativu.

Prověrky obchodní politiky však nemohou sloužit jako podklad pro podání stížnosti pro urovnávání sporů.

Reforma WTO

V současnosti čelí WTO nejhlubší krizi ve své historii, způsobené masivním nárůstem jednostranných, protekcionistických a s pravidly WTO nekompatibilních opatření, i souvisejícím geopolitickým napětím. Ohroženy jsou samotné základy organizace, což staví do popředí nezbytnost její celkové reformy. Na její potřebě se shoduje většina členů, avšak poslední ministerské konference jasně ukázaly panující hluboké rozpory v tom, jak reformy dosáhnout i v čem přesně by měla spočívat.

Zahájení diskusí o reformě WTO zadali ministři již na MK12 v Ženevě. Teprve na MK14 v Yaoundé však byla reformní agendě věnována odpovídající pozornost. I navzdory nepřijetí konkrétního nového ministerského rozhodnutí se po MK14 také konečně rozběhl reálný proces substantivních reformních diskusí.

Klíčovým úkolem bude obnovit plnou funkčnost **mechanismu pro řešení obchodních sporů**, který je základem vymahatelnosti pravidel v rámci mnohostranného obchodního systému. Podmínkou k tomu se však zdá být hlubší reforma pravidel WTO a související ujištění členů organizace, že vymáhaná pravidla jsou skutečně férová. Jako náhradní nástroj nahrazující dočasně paralyzovaný odvolací orgán WTO se mezitím nabízí dobrovolný mechanismus MPIA (Multi Party Interim Arrangement), který jeho účastníkům poskytuje možnost odvolání a tím i závazného uzavření případných obchodních sporů (namísto odvolání se tzv. do prázdna).

Předpokladem k zajištění plného respektu a vymahatelnosti pravidel WTO je především **obnovení rovnováhy práv a povinností** mezi jejími členy, jež je primárním cílem EU v rámci aktuálního reformního procesu. Krizi WTO v posledních letech dále prohloubilo i uchylování se k masivním podporám ekonomik, a to i skrze vyšší tendenci členů k hledání výjimek z pravidel. Hluboká reforma WTO bude tedy komplexní úkol, spočívající v narovnání úrovně závazků jednotlivých členů, omezení výjimek a flexibilit, které dosud hojně využívají i hospodářsky silné rozvojové země (často nehledě na vlastní váhu v globální ekonomice i vyspělost v řadě odvětví, a v rozporu s původně očekávaným postupným přejímáním veškerých závazků vyplývajících z členství mnohostranném obchodním systému), ale také doplnění nových pravidel regulujících průmyslové subvence či jiné státní zásahy do ekonomiky, jež dosud nejsou pravidly WTO adekvátně podchyceny. Paralelně s tím je nutné posílit monitorovací činnost organizace a transparentnost členů, stejně jako umožnit WTO pružněji reagovat na nové globální výzvy. Reformní snahy ovšem naráží na značnou rezistenci členů a na setrvačné tendence samotného systému. Důležitým aspektem reformy proto bude

také efektivnější způsob rozhodování, vč. zodpovědnějšího přístupu ke konsenzu a usnadnění implementace vícestranných řešení.

Postavení České republiky ve WTO

Československo bylo zakládajícím členem GATT 1947 a nikdy z něj nevystoupilo, i když nebylo aktivním členem a nedodržovalo všechny sjednané závazky. Po rozdělení Československa byly Česká republika i Slovenská republika uznány členy jako nástupnické země a z tohoto důvodu nemusely znovu projednávat svůj přístup ke GATT.

Česká republika je původním členem WTO od okamžiku jeho zřízení. Do r. 2004 v rámci WTO vyjednávala samostatně, i když většinou v té době v souladu s ostatními členy dohody CEFTA a s postupy EU.

Po vstupu ČR do EU v r. 2004 došlo ke změně postavení. EU vystupuje ve WTO jednotně jako celní unie, i když členské státy nadále zůstávají členy WTO. Za EU ve WTO vystupuje Evropská komise.

Společné postupy EU jsou formulovány v Bruselu v rámci jednání Výboru pro obchodní politiku (TPC) nebo Rady pro vnější záležitosti ve formátu ministrů obchodu (FAC/ Trade), popř. v Ženevě v rámci koordinací pracovníků Stálých misí členských států EU a Stálé mise EU.

ČR má nadále pravomoc jednat ve WTO samostatně pouze ve výjimečných případech. Tím může být např. volba generálního ředitele nebo jednání ve Výboru pro rozpočet, finance a správu (i zde však probíhají koordinace v rámci EU). Své notifikace může rovněž předkládat samostatně v oblasti technických předpisů a standardů nebo sanitárních a fytosanitárních opatření, projednání notifikací již však obvykle zajišťuje Evropská komise.

V jednáních Orgánu pro prověrky obchodní politiky Česká republika své dotazy a podněty vznáší prostřednictvím orgánů Evropské unie; jednání se však členské země Evropské unie, tedy i Česká republika, zúčastňují přímo.

Evropská komise ČS EU zastupuje i v případných řízeních v rámci urovnávání obchodních sporů.

4. Popište autonomní obchodní nástroje Evropské unie. Popište, jakým způsobem Evropská unie usiluje o odstraňování obchodních překážek netarifní povahy ve třetích zemích, a uveďte příklady těchto překážek. Objasněte účel a způsob fungování systému autonomních celních suspenzí.

Evropská unie je tradičním zastáncem otevřeného a spravedlivého mezinárodního obchodního systému, který je založen na společných pravidlech vyjednaných v rámci Světové obchodní organizace (WTO). V rámci společné obchodní politiky se proto EU mj. snaží prosazovat odstraňování překážek, které brání volnému obchodu, a chránit vlastní výrobce před neférovými praktikami třetích zemí.

Nástroje na ochranu obchodu a další autonomní opatření

Nástroje na ochranu obchodu jsou součástí pravidel WTO, jejichž standardy zajišťují, aby se obchod uskutečňoval za rovných podmínek. Ze strany EU jsou uplatňovány směrem ke třetím zemím v rámci výkonu společné obchodní politiky. Jejich účelem je působit proti nekalým obchodním praktikám v případě, že se dovoz uskutečňuje za podmínek, které jsou podle pravidel mezinárodního obchodu napadnutelné.

Hlavními nástroji na ochranu obchodu jsou:

- **Antidumpingová opatření**: jsou uplatňována v případě, že se prokáže nepříznivá hospodářská situace unijních výrobců způsobená vlivem dovozu výrobků za dumpingové ceny. To znamená, že cena dováženého výrobku je nižší než jeho hodnota při prodeji na domácím trhu zahraničního výrobce. Opatření je zacíleno na dovozy konkrétního produktu z konkrétní země.
- **Vyrovnávací opatření** (anti-subvenční nástroj): jsou uplatňována v případě, pokud se v rámci anti-subvenčního řízení prokáže, že vládou v zemi původu výrobku byla poskytnuta specifická subvence, tj. finanční příspěvek, z nějž příjemci podpory plyne určitá výhoda. Opatření je zacíleno na dovozy konkrétního produktu z konkrétní země.
- **Ochranná opatření** (safeguard measures): jejich cílem je poskytnout výrobnímu odvětví v dovážející zemi prostor, aby se mohlo přizpůsobit značnému nárůstu dovozů. Opatření je zacíleno na dovozy ze všech třetích zemí (vůči konkrétní třetí zemi je možné ochranné opatření uplatnit jen v případě, že to umožňuje dříve sjednaná bilaterální obchodní dohoda).

Řízení týkající se nástrojů na ochranu obchodu v rámci Evropské unie provádí výhradně Evropská komise na základě písemného podnětu podaného fyzickou nebo právnickou osobou nebo sdružením bez právní subjektivity, které jedná jménem výrobního odvětví.

V případě porušení mezinárodních pravidel či pro odstraňování překážek obchodu má Evropská unie k dispozici i další nástroje umožňující jednostrannou reakci na tyto praktiky.

V reakci na rostoucí protekcionismus v některých třetích zemí a geopolitický vývoj byly tyto nástroje v poslední době modernizovány (Enforcement Regulation) či doplněny o některé nové nástroje (ACI; či nástroje na pomezí jiných politik, jako je nástroj pro mezinárodní zadávání veřejných zakázek IPI nebo nařízení o zahraničních subvencích narušujících vnitřní trh). Mezi tyto nástroje patří např.:

- **Nařízení o obchodních překážkách** (Trade Barriers Regulation) je právní nástroj, který umožňuje bránit se proti nedovoleným překážkám a porušení mezinárodních pravidel obchodu a zaměřuje se na odstranění překážek obchodu ve prospěch vývozců EU nejen v oblasti zboží, ale i služeb a práv duševního vlastnictví.
- **Nařízení o výkonu práv Unie** (Enforcement Regulation) umožňuje přijmout opatření v reakci na porušení pravidel mezinárodního obchodu třetími zeměmi a pro vyvážení koncesí a jiných závazků ve vztazích s třetími zeměmi, pokud třetí země změní přístup ke zboží z EU.
- **Nařízení o ochraně před hospodářským nátlakem** (ACI) má za cíl odradit třetí země od ekonomického nátlaku na EU či jednotlivé členské státy, ukončit takový nátlak, popř. jako poslední možnost poskytuje rámec k přijímání opatření, kterými by EU tomuto nátlaku čelila. (Nařízení by mělo vstoupit v platnost v druhé polovině r. 2023.)

Nejvíce užívanými nástroji v rámci Evropské unie jsou antidumpingová a vyrovnávací opatření.

Obchodní překážky netarifní povahy

Zatímco výše cel má tendenci se v rámci mnohostranných jednání ve WTO snižovat, netarifní překážky jsou některými státy hojně využívány a jejich počet přibývá. Mezi nejčastější netarifní překážky obchodu patří:

- **technické předpisy** a **normy** (a postupy **posuzování shody** s těmito předpisy a normami, **certifikace**);
- překážky **administrativní povahy** (např. zatěžující a neopodstatněné byrokratické procedury při dopravě, proclívání nebo faktickém uvádění zboží na trh);
- zneužívání **sanitárních a fytosanitárních opatření** (tj. opatření, která nejsou opodstatněná zdravotními a bezpečnostními důvody);
- restriktivní pravidla a postupy, které brání společnostem z EU reálně se ucházet ve třetích zemích o **veřejné zakázky**;
- obtížné **licenční postupy** při dovozu, vývozu a tranzitu;
- diskriminační daňová pravidla (např. daňová zvýhodnění pro lokální výrobce);
- nedostatečná ochrana/vymáhání práv k duševnímu vlastnictví/zeměpisným označením původu;

- překážky právního charakteru postihující fungování firem na třetím trhu (např. limity na podíl zahraničních vlastníků či povinnost zakládání společných podniků s lokálními partnery).

Strategie Evropské komise pro přístup na trh třetích zemí se vyznačuje zejména intenzivní spoluprací Evropské komise, delegací EU ve třetích zemích, zastupitelských úřadů členských států a podnikatelských subjektů včetně jejich asociací:

- přímo v konkrétním teritoriu prostřednictvím tzv. týmů pro přístup na trh (Market Access Teams – MAT);
- na úrovni EU prostřednictvím spolupráce členských států a podnikatelských svazů s Evropskou komisí;
- obousměrným tokem informací tak, aby problémy unijních vývozců byly adresně zvedány na všech úrovních a firmy obratem získaly informace o aktuálních trendech na třetích trzích.

Výsledkem jsou efektivnější a transparentnější služby pro podnikatele, zejména jejich informování o podmínkách na třetích trzích vč. funkce včasného varování před překážkami obchodu a zahájení včasného dialogu Evropské komise se třetími zeměmi (pokud jsou informace získány již ve fázi přípravy legislativy, která má překážky zavést).

Základním zdrojem informací pro podnikatele (jak pro dovozce, tak i vývozce) o podmínkách obchodu se třetími zeměmi je portál Access2Markets, který vznikl propojením **Market Access DataBase (MADB)** a služby Trade Helpdesk. Tento informační portál, který je výsledkem pravidelné aktualizace informací o v současnosti platných pravidlech, poskytuje např. informace o clech, kvótách, pravidlech původu, dovozních postupech a dalších aspektech, které ovlivňují obchodní vztahy mezi EU a třetími zeměmi. Součástí je rovněž tzv. Single Entry Point (SEP) kde je možné hlásit stížnosti týkající se diskriminačních praktik na trzích v třetích zemích. Informační portál vytvořila a spravuje Evropská komise a je bezplatný.

Autonomní celní suspenze

Dalším jednostranným nástrojem obchodní politiky na podporu unijních výrobců (dovážejících zpracovatelů) je systém tzv. autonomních celních suspenzí a kvót, který za konkrétních podmínek umožňuje částečně nebo zcela pozastavit dovozní clo na průmyslové suroviny a komponenty. Důležitou součástí systému sloužící k ochraně výrobců stejného nebo obdobného výrobku v rámci celní unie EU je možnost návrh na pozastavení cla namítnout. V případě, že výroba stejného nebo obdobného výrobku v EU existuje, ale nepostačuje k pokrytí poptávky v EU, je možné uvažovat o autonomní celní množstevní kvótě.

5. Popište konkrétní příklad agendy MPO, která se zabývá bezpečnostními aspekty mezinárodního obchodu

Obchodní politika a (mezi)národní bezpečnost jsou stále provázanější. **Ekonomické nástroje** díky tomu stále častěji **využívají i aktéři hybridních konfliktů**. V praxi to může vypadat například tak, že se investor napojený na nepřátelskou mocnost snaží získat kontrolu nad kritickou infrastrukturou jiného státu. Kromě toho roste také **důležitost bezpečnosti a etické integrity dodavatelských řetězců** (u polovodičů, konfliktních minerálů apod.). Účinnými nástroji ke zvýšení odolnosti ekonomiky při zachování její otevřenosti a hodnotového rámce, jsou **transparentní a efektivní regulace** (např. prověřování zahraničních investic, provádění tzv. náležité péče u konfliktních minerálů) či **efektivní diverzifikace dodavatelů** zásadních surovin a výrobků nutných pro bezproblémových chod české ekonomiky.

Prověřování zahraničních investic

Mechanismus prověřování zahraničních investic je nedílnou součástí pro čelení hybridnímu působení. Jeho hlavním cílem je **zabránit rizikovým zahraničním investorům získat kontrolu nad strategicky významnými ekonomickými subjekty a tím ohrozit bezpečnost a veřejný pořádek státu**, ve kterém se tato strategická firma nachází. Rizikoví investoři mohou mít zájem například o **projekci politického vlivu nebo přístup k citlivým informacím a unikátním technologiím**. Toto riziko je obzvlášť vysoké u **inovativních a pokročilých odvětví**, jako jsou např. nanotechnologie, kosmické technologie, AI apod. Rizikem je také ovládnutí **tzv. úzkého hrdla v dodavatelském řetězci** a **možnost ochromení kritických dodávek.** V ČR tato agenda dle zákona č.34/2021 Sb. o prověřování zahraničních investic patří pod MPO (Odbor obchodní politiky, který je ústředním správním orgánem a funguje jako **centrální kontaktní místo** pro investory, ale také partnery z EU.

Zahraniční investice **prověřuje naprostá většina států EU a do budoucna plánují mít mechanismus všechny členské státy (ČS)**. V Česku systém funguje od května 2021. Jednotlivé národní systémy se mírně liší, ale fungují na stejném principu. Státy EU provádějící „screening" **spolupracují a vyměňují si informace** (na základě nařízení EU 452/2019). Rovněž **spolupracují s EK**. ČS a EK mají **možnost vyjadřovat se k investicím na území jiného ČS**, pokud se domnívají, že mohou narušit jejich bezpečnost. V případě, že by se investice týkala firmy zapojené do **projektu či programu v zájmu EU, jako je například Galileo nebo PESCO,** bude muset ČS v **co nejvyšší míře zohlednit stanovisko EK**. Významná výměna zkušeností probíhá také na úrovni OECD.

Česká republika stejně jako velká část jiných ČS EU prověřuje potenciálně rizikové investice těch investorů, kteří **sídlí mimo Evropskou unii nebo subjektů usazených v EU, které jsou ovládané ze země mimo EU. Stejně jako jiné státy (AT, DE, SK) má ČR tzv. dvoupilířový (ex post, ex ante) systém prověřování.** Zahraniční subjekty, které se chystají investovat do nejcitlivějších sektorů, kam patří **zbrojní průmysl**, **kritická infrastruktura, vč. kritické informační infrastruktury a výroba nejcitlivějšího zboží dvojího užití**, musí před realizací investice požádat stát o povolení (princip ex ante). Investice do těchto sektorů jsou prověřeny vždy, pokud **investor získá 10 % a více podílu na hlasovacích právech cílové osoby, členství v jejích orgánech, možnost nakládat s vlastnickými právy, nebo získá přístup k informacím,**

systémům nebo technologiím důležitým pro bezpečnost ČR. Když by investor o prověření nepožádal, hrozí mu například finanční sankce a investice může být i zpětně zakázána.

Kromě investic směřujících do výše zmíněných sektorů je možné prověřit i jakékoliv jiné investice, pokud stát shledá, že mohou představovat bezpečnostní riziko. Jedná se např. na investice do firem podílejících na vývoji bezpečnostně relevantních moderních technologií (umělá inteligence, vesmírné technologie, nano- a biotechnologie). Investor však nemusí čekat na předběžné povolení ani o něj žádat. K prověření investice nicméně může dojít **ex post z moci úřední a to až 5 let zpětně** po její realizaci.

Pokud si investor není jistý, jestli jeho investice musí být prověřená, nebo se chce vyhnout možnému ex-post prověření v následujících pěti letech, může MPO požádat o **konzultaci**, která má za cíl poskytnout **právní jistotu**. Konzultace probíhá podobně jako prověření, je ale výrazně rychlejší. Pokud se během konzultace ukáže, že je prověření nutné, následuje standardní postup. V opačném případě investor získá jistotu, že investice prověřována nebude.

Prověření zahraniční investice vyžaduje mezirestortní přístup, a proto na něm spolupracují i jiná ministerstva a státní instituce. V případě ČR se jedná **Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, zpravodajské služby, policii a případně další dotčené subjekty.** V procesu prověřování je MPO koordinátorem agendy.

V případě, že prověřování směřuje k negativnímu rozhodnutí, většinou dojde k dobrovolnému stažení investora z transakce, aby k sobě nepřitáhl pozornost veřejnosti. **O zákazu investice, nebo stanovení podmínek pro její realizaci rozhoduje vláda**, protože otázky zajištění bezpečnosti a vnitřního pořádku jsou otázkami politickými. **MPO tedy může vydat negativní rozhodnutí nebo povolit investici s podmínkami jen na základě usnesení vlády**. Četnost těchto případů je ze zkušenosti ze zahraniční velmi malá (v českém prostředí se odhaduje maximálně na jednotky případů ročně). Pokud prověřování potvrdí, že investice nepředstavuje bezpečnostní riziko, **MPO vydá povolení nebo souhlas s dalším trváním investice bez projednání vládou.**

Proces by měl představovat **co nejmenší zátěž pro investora i cílovou firmu**, protože **naprostá většina investorů je bezproblémových**. České firmy díky prověření mají **jistotu**, že investice je bezpečná a také je posíleno jejich postavení na mezinárodním trhu (např. při zapojování do dodavatelských řetězců). Mechanismus „screeningu“ tak **přispívá k lepšímu zabezpečení českého investičního prostředí.**

Konfliktní minerály

Mezi tzv. konfliktní minerály patří **cín, tantal, wolfram, jejich rudy a zlato (3TG)**. Často pocházejí z oblastí, v nichž panuje složitá bezpečnostní situace. V těchto oblastech dochází běžně k porušování lidských práv, které může mít formu dětské práce, sexuálního násilí, mizení osob, nuceného přesídlování a ničení rituálně nebo kulturně významných míst nebo násilí používané k ovládání místního obyvatelstva. **Těžební místa či přepravní trasy mohou ovládat ozbrojené skupiny**, které využívají místní obyvatelstvo, včetně dětí, např. k dobývání surovin ve velmi těžkých podmínkách, přičemž **výnosy z těžby** plynou do rukou těchto skupin a **přispívají tak k vypuknutí nebo pokračování násilných konfliktů**. Vážnou situací v oblasti

bezpečnosti a lidských práv se mezinárodní společenství zabývá stále intenzivněji, zejména v rámci OECD.

EU v roce 2017 přijala **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/821**, kterým se stanoví povinnosti náležité péče v dodavatelském řetězci pro unijní dovozce minerálů pocházejících z oblastí postižených konfliktem a vysoce rizikových oblastí. Náležitá péče, kterou jsou dovozci s podstatnými dovozy tzv. konfliktních minerálů na trh EU, povinni provádět, zahrnuje zejména nastavení interních firemních procesů tak, aby bylo možné identifikovat v rámci vlastního dodavatelského řetězce problematické dodavatele minerálů, vhodným způsobem na taková zjištění reagovat a v ideálním případě takové vztahy do budoucna primárně vůbec nenavazovat. **Cílem nařízení je pak zastavit financování ozbrojených skupin v konfliktních oblastech, resp. financování probíhajících ozbrojených konfliktů a zlepšit nepříznivou situaci v těžebním sektoru v nestabilních regionech** (zejm. se jedná o některé africké státy). **Nařízení by rovněž mělo přispět k informovanosti evropského spotřebitele, že nákupem vybraných surovin nepodporuje tyto konflikty.**

Orgánem implementujícím uvedené nařízení EU v ČR je Odbor obchodní politiky na MPO. Tento útvar zároveň provádí následné kontroly dovozců, stanovuje opatření k nápravě (např. se jedná o poskytnutí dodatečné dokumentace, aktualizace auditních zpráv, uvedení vnitřních systémů řízení do souladu s unijním nařízením apod.), pokud dovozce neplní povinnosti vyplývající z unijního nařízení, a zveřejňuje výsledky kontrol na internetových stránkách MPO.

6. Popište, jaké oblasti obchodu upravují moderní a komplexní dohody o volném obchodu (FTAs) mezi Evropskou unií a třetími zeměmi. Uveďte tři příklady třetích zemí, se kterými Evropská unie již takovou dohodu sjednala nebo ji aktuálně sjednává.

Rámec pro obchodní vztahy mezi členskými státy Evropské unie a třetími zeměmi je stanoven v čl. 207 Smlouvy o fungování Evropské unie. Pro členské státy EU existují jednotné zásady, které se týkají úpravy celních sazeb, uzavírání obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiky či opatření na ochranu obchodu.

Současně odpovídají obchodně-politické režimy (rámec pro obchodování, včetně celních sazeb, necelních překážek atd.) mezi EU a třetími zeměmi systému WTO. Jedná se tedy buď o nepreferenční úpravu (cla nejsou snížena) nebo preferenční vztah dvoustranný (na základě dohody o volném obchodu nebo zřízení celní unie) či jednostranný (např. jednostranné snížení či odpuštění cel vůči nejméně rozvinutým zemím včetně systému všeobecných celních preferencí).

Současné moderní dohody o volném obchodu (Free trade agreements, FTA), které jménem Evropské unie sjednává Evropská komise[1], jsou označovány jako prohloubené a komplexní. Znamená to, že se rozšířilo pokrytí těchto dohod a oblasti, které jsou do nich zahrnuty. **Kromě liberalizace v oblasti obchodu zbožím jsou v rámci moderních FTA řešena i další témata, jako např. obchod službami, práva k duševnímu vlastnictví (IPR), veřejné zakázky, netarifní překážky obchodu, udržitelný rozvoj, malé a střední podniky (SMEs), energie a nerostné suroviny (ERM). V důsledku právních specifik je samostatně řešena otázka ochrany investic.**

Sjednané a aktuálně sjednávané dohody

První obchodní dohodou „nového typu", kterou Evropská unie sjednala, je FTA mezi EU a Korejskou republikou. Ta je od prosince 2015 v plné platnosti (tzn. byly dokončeny ratifikační procedury ve všech členských státech EU); jež odstraňuje téměř všechna cla na průmyslové a zemědělské produkty mezi oběma zeměmi. Odstranění netarifních překážek se zaměřuje na automobilový, farmaceutický, elektronický sektor a zdravotnická zařízení.

Významný milník v oblasti sjednávání dohod o volném obchodu (jak co se týče míry ambicí, tak i potenciálu formovat globální standardy) představuje Komplexní hospodářská a obchodní dohoda s **Kanadou** (CETA), která je od září 2017 předběžně prováděna, neboť CETA byla uzavřena jako dohoda ve smíšené pravomoci EU a členských států, které ji musí ratifikovat. Otázka kompetencí ve vztahu k FTAs byla dlouho citlivým tématem a předmětem sporů mezi Komisí a Radou. Odpověď na ni přinesl SDEU v roce 2017 ve svém posudku 2/15 ohledně právní povahy FTA se **Singapurem**, podle nějž převážná část této dohody spadá do výlučné kompetence EU, nicméně dohoda obsahuje i prvky ve smíšené kompetenci (portfoliové investice, řešení sporů mezi investory a státem). Tento závěr významně ovlivnil směřování

[1] Pozice ČR ke sjednávaným FTAs, která je souhrnem stanovisek jednotlivých rezortů, zájmových skupin, zastupitelských úřadů, asociací, podnikatelů, nevládních organizací, je prezentována a prosazována v orgánech EU. Kompromis nalezený na evropské úrovni je následně prosazován Evropskou komisí ve vyjednáváních s partnerskou zemí.

obchodní politiky a architekturu FTA, když došlo ke změně přístupu pro vyjednávání a uzavírání dohod ve smyslu oddělení části věnované ochraně investic, a tedy paralelního vyjednávání dohod čistě obchodních a dohod o ochraně investic (IPA).

V platnosti je od roku 2019 dohoda o ekonomickém partnerství s Japonskem (neobsahuje část k ochraně investic). Od roku 2013 se předběžně provádí také Asociační dohoda se zeměmi **Střední Ameriky** a obchodní dohoda s **Peru a Kolumbií,** k níž přistoupil také Ekvádor, s nímž je dohoda předběžné prováděna od ledna 2017. **Proběhla rovněž modernizace již platných dohod s Mexikem a Chile** – Modernizovaná dohoda s Chile je v platnosti od roku 2025, s Mexikem došlo v roce 2026 k podpisu dvou dohod - prozatímní obchodní dohody (iTA) a modernizované globální dohody (MGA). Existují tedy dvě dohody, přičemž iTA je vydělena z celkové MGA (se stejným obsahem) a jako obchodní dohoda je ve výlučné pravomoci. Nevyžaduje tedy ratifikaci jednotlivých členských států. MGA je dohodou smíšenou a poté, co bude ratifikována, bude iTA nahrazena komplexní MGA. Dále jsou také v platnosti například Prohloubená a komplexní oblast volného obchodu (DCFTA) mezi EU a **Gruzií** a EU a **Moldavskou republikou** (DCFTA je součástí Asociační dohody a jedná se o její obchodní část). DCFTA s **Ukrajinou** byla podepsána v červnu 2014 s tím, že se předběžně provádí od ledna 2016 (resp. od září 2014 v případě Moldavska a Gruzie) Asociační dohoda EU-Ukrajina vstoupila v platnost 1.9. 2017, (resp. v červenci 2016 v případě Moldavska a Gruzie).

Mezi další dojednané obchodní dohody patří - FTA se Singapurem (vstoupila v platnost v r. 2019), FTA s Vietnamem (vstup v platnost v r. 2020). Obchodní dohoda s Novým Zélandem vstoupila v platnost v roce 2024 a Dohoda s Austrálií byla sjednána v roce 2026. V roce 2025 byla uzavřena také jednání s Indonésií doplněná Dohodou o ochraně investic (IPA). K podpisu dohody by mělo dojít do konce října 2026.

Po téměř 19 letech jednání dospěla EU rovněž k uzavření obchodní dohody s Indií, která byla oficiálně oznámena 27. ledna 2026 během summitu EU–Indie v Novém Dillí. Podpis dohody se očekává do konce roku 2026. V lednu 2026 byly podepsány také dohody mezi EU a blokem Mercosur, konkrétně Dohoda o ekonomickém partnerství (EMPA) a Prozatímní obchodní dohoda (iTA) (rozdělení na 2 dohody jako v případě dohody s Mexikem). V lednu 2026 rozhodl EP o předložení dohod Soudnímu dvoru EU k posouzení jejich souladu se Smlouvami EU, nicméně v květnu 2026 začalo předběžné provádění obchodní dohody. Spolupráce se zeměmi ESA (Komory, Madagaskar, Mauricius, Seychely) probíhá na základě Dohody o hospodářském partnerství (EPA), která byla uzavřena 10.6.2026.

EU se snaží sjednávat i další dohody, konkrétně v indo-pacifickém regionu s Filipínami, Thajskem a Malajsií, které by měly být dokončeny v roce 2026, resp. 2027. Zároveň probíhají jednání o dohodě s UAE.

USA jsou nejdůležitějším obchodním partnerem EU, prohlubování a udržování těchto vztahů je pro EK prioritou. Po zastavení jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) byla vytvořena nová platforma pro řešení obchodu, investic a dalších oblastí spolupráce – Trade and Technology Council (TTC). TTC nepředstavuje náhradu FTA, jedná se o soubor deseti pracovních skupin pokrývající různé oblasti spolupráce. Po druhém zvolení D. Trumpa prezidentem a jeho následném uvalení cel na třetí země, vč. na EU, se obchodní vztahy

EU-US od srpna 2025 řídí obsahem společného prohlášení a jím stanoveného rámce pro vzájemné obchodní vztahy. Evropská unie v rámci společného prohlášení deklarovala záměr odstranit cla na veškeré dovozy průmyslového zboží pocházejícího ze Spojených států a zajistit lepší přístup na trh pro mořské plody a některé zemědělské produkty. Na základě tohoto EU přijala dvě nařízení, skrze která byla cla na dovozy amerického průmyslového zboží a na dovozy mražených, živých a zpracovaných humrů odstraněna.

Kompletní přehled obchodních dohod EU a aktuálního stavu jejich vyjednávání je možno nalézt například na webových stránkách Evropské komise.

7. Vysvětlete, jakými způsoby poskytování (tzv. mody) probíhá mezinárodní obchod se službami a který základní dokument stanovuje mnohostranná pravidla v této oblasti. Uveďte ke každému z uvedených způsobů poskytování služeb jeden příklad.

Nehmotný charakter služeb výrazně ovlivňuje způsob jejich distribuce v mezinárodním obchodu. Na rozdíl od mezinárodního obchodu se zbožím, kdy je určitý produkt přesouván přes hranice mezi dodavatelem a odběratelem, v případě obchodu se službami není do zahraničí dodáván žádný produkt, ale určitá činnost. Možností, jak danou činnost, tedy službu, poskytovat mezinárodně, je pak hned několik. Služba může být dodavatelem vykonávána přímo u odběratele v druhé zemi, odběratel může za účelem poskytnutí služby naopak navštívit dodavatele v jeho zemi, anebo může být služba do zahraničí dodávána vzdáleně, bez nutnosti přesunu dodavatele či odběratele přes hranice. Pro jednotlivé druhy služeb, či podle možností dodavatele i odběratele služby, bývá vhodný různý způsob jejich poskytování.

Obchodní politika rozlišuje čtyři základní způsoby (Mode 1-4) poskytování služeb v mezinárodním obchodu, které definuje Všeobecná dohoda o obchodu službami (General Agreement on Trade in Services - **GATS**), konkrétně čl. 1.(2.): a-d a jedná se o:

1. přeshraniční poskytování;

2. spotřeba v zahraničí;

3. obchodní přítomnost;

4. přítomnost fyzických osob (GATS Čl. 1.(2.): a-d).

Mode 1: Přeshraniční poskytování – jedná se o dodání služby z území jedné země na území druhé země, kdy poskytovatel i odběratel služby zůstávají každý na svém území a služba je dodávána vzdáleně, nejčastěji s využitím elektronických komunikačních prostředků. Tento způsob je do jisté míry podobný mezinárodnímu obchodu se zbožím, kdy je také přes hranice přesouván pouze předmět prodeje. Typickým příkladem přeshraničně poskytovaných služeb může být vzdálená správa počítačových systémů a jiné IT služby, různé internetové výukové kurzy, finanční a investiční služby, využívané prostřednictvím internetu, a podobně. S využitím komunikačních prostředků však lze bez fyzické přítomnosti poskytovatele na území odběratele dodávat i celou řadu dalších, zpravidla odborných služeb, například právních, účetních, poradenských či architektonických služeb, služby výzkumu a vývoje, a mnoho jiných, které nevyžadují fyzickou přítomnost dodavatele u odběratele (či naopak).

Mode 2: Spotřeba v zahraničí – tento způsob představuje situaci, kdy odběratel služby odebírá danou službu přímo u jejího poskytovatele v jiné zemi. Jako typické příklady tohoto způsobu poskytování bývají uváděny služby zahraničního turismu či zahraniční vzdělávací služby. Obecně však může jít o libovolné služby, které na území poskytovatele využívají zahraniční odběratelé. Za mode 2 jsou navíc považovány i situace, kdy odběratel služby není na území dodavatele sám přítomen, v případě, že byl na toto území přesunut předmět či materiál, na němž je daná služba vykonávána (příkladem mohou být služby opravy lodí v zahraničí).

Mode 3: Obchodní přítomnost – U tohoto způsobu domácí dodavatel zřizuje v zahraničí svoji obchodní přítomnost, tj. například obchodní zastoupení, pobočku či dceřiný podnik, nebo se zde stává podílníkem na vlastnictví již existujícího podniku, a prostřednictvím tohoto subjektu pak v zahraničí poskytuje danou službu. Služba je již tedy poskytována lokálně v zemi odběratele. K přechodu hranice dochází pouze v momentu tzv. usazení poskytovatele v zahraničí. Toto usazení navíc bývá provázeno realizací zahraniční investice. Tento způsob poskytování služeb je proto mnohdy chápán pouze jako mezinárodní investice, spíše než jako forma mezinárodního obchodu. Formou obchodní přítomnosti v zahraničí jsou často poskytovány např. bankovní či telekomunikační služby (také v ČR jde často o pobočky či dceřiné společnosti zahraničních bank či telefonních operátorů). Tento způsob je také zvláště vhodný v případě vývozu služeb náročných na pracovní sílu, stroje či materiál, jež je účelné zajistit přímo v místě dodání, typicky tedy např. stavební služby. Zahraniční obchodní přítomnost lze nicméně zřídit i pro poskytování libovolných dalších služeb, kdy poskytovatel spatřuje možnost své zahraniční expanze.

Mode 4: **Přítomnost fyzických osob** – V tomto případě poskytovatel dodává službu prostřednictvím dočasné přítomnosti fyzických osob na území jiné země. Kromě přímého poskytování služeb však tento způsob pokrývá také obchodní, zprostředkovatelské či manažerské aktivity v zahraničí, které jsou vykonávány za účelem budoucího poskytování služeb v dané zemi. Poskytovatel služby tedy vysílá do dané země fyzické osoby, které mají jeho jménem: a) vykonat již sjednanou službu (nejčastěji jde o odborné služby, např. právní, účetní či různé poradenské služby, inženýrské či architektonické služby ad.); b) vyjednat dodání určité služby (jde tedy o obchodníky či zprostředkovatele daných služeb); c) zřídit či rozvíjet obchodní přítomnost poskytovatele na daném území (management nově zřizovaného subjektu v zahraničí, který bude poskytovat služby, viz příklady služeb dle Mode 3); d) profesně se v zahraničí vzdělávat (stážisté). Podle účelu, za jakým jsou do zahraničí tyto osoby vysílány, obchodní dohody přesně definují jednotlivé kategorie fyzických osob a podmínky, za jakých jim bude na území druhé země umožněn vstupu a dočasný pobyt.

Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS) je mnohostranná dohoda mezi členy Světové obchodní organizace (WTO), která tvoří soubor právně závazných pravidel a metod pro mezinárodní obchod službami. Dohoda GATS byla uzavřena v rámci tzv. Uruguayského kola jednání WTO, vstoupila v platnost v lednu 1995 a dodnes je základem liberalizace obchodu službami. **Z této dohody vychází také všechny následné dvoustranné či vícestranné obchodní dohody, které pokrývají oblast obchodu se službami.**

Velká pozornost se nyní ubírá také k **digitálnímu obchodu**, který se týká nejenom služeb, ale i zboží. Pravidla pro digitální obchod jsou diskutována nejenom na půdě WTO, v rámci plurilaterální iniciativy pro e-commerce, ale jsou součástí i bilaterálních dohod o volném obchodu, kde z pohledu České republiky tvoří velmi významnou roli.

8. Popište pravomoci Evropské unie, základy unijního legislativního procesu a vymáhání evropského práva ze strany Evropské unie.

Pravomoci EU

Členské státy (ČS) svěřily EU část svých pravomocí **explicitně** na základě Smluv. Rozšiřujícím výkladem Smluv Soudním dvorem EU pak byly některé pravomoci EU svěřeny **implicitně** za účelem dosažení některého z cílů stanovených Smlouvami.

Základní druhy **explicitních** pravomocí v rámci EU:

1. **Výlučné pravomoci EU** (čl. 2/ 1 SFEU) - pravomoc jednat je svěřena pouze EU. ČS mohou jednat pouze, pokud jsou zmocněny EU nebo provádějí-li akty EU. Jde o oblasti jako je např. celní unie, stanovení pravidel hospodářské soutěže pro fungování vnitřního trhu, společná obchodní politika, uzavírání mezinárodních smluv za stanovených podmínek (čl. 3 SFEU).
2. **Sdílené pravomoci mezi EU a ČS** (čl. 2/2 SFEU) – EU a ČS vykonávají pravomoci společně, přičemž ČS vykonávají své kompetence v rozsahu, v němž je nevykonává EU. Jedná se o oblasti, které nepatří do výlučné pravomoci EU (čl. 3 SFEU) nebo doplňkových pravomocí EU (čl. 6 SFEU). Jde například o oblasti, jako je vnitřní trh, ochrana spotřebitele, transevropské sítě nebo energetika (čl. 4 SFEU).
3. **Podpůrné, koordinační a doplňující pravomoci EU** (čl. 2/5 SFEU) – EU a ČS vykonávají pravomoci společně, přičemž EU smí v rámci těchto pravomocí pouze podporovat, koordinovat nebo doplňovat činnost ČS. Činnost EU nenahrazuje (na rozdíl od sdílené pravomoci) činnost ČS (EU tedy nemůže přijímat legislativní akty). Jedná se např. o průmysl, kulturu nebo civilní ochranu (čl. 6 SFEU).

Rozdělení pravomocí ovládá zásada subsidiarity a zásada proporcionality. Podle **zásady subsidiarity** (čl. 5/3 SEU) jedná EU pouze tehdy, když z důvodu rozsahu či účinků cílů jich nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy. Uplatní se v případě, kdy se nejedná o výlučné pravomoci EU. Národní parlamenty kontrolují její dodržování, a pokud shledají, že návrh Evropské komise („Komise“) tuto zásadu porušuje, mohou v rámci 8týdenní lhůty vyzvat Komisi prostřednictvím tzv. „žluté a oranžové karty“, aby svůj návrh přezkoumala (čl. 5/3 a 12 SEU; Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v EU; Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality).

Podle **zásady proporcionality** (čl. 5/4 SEU) nesmí činnost EU překročit, co do obsahu i formy, rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smluv. Uplatní se vždy. Naznačuje hierarchii aktů EU (čl. 296 SFEU), tzn. opatření, resp. jeho forma, musí být zvolena v souladu s platnými postupy a touto zásadou (např. směrnice mají přednost před nařízeními).

Legislativní proces

Orgány Unie přijímají **nařízení** (obecná působnost, závazné v celém rozsahu, přímo použitelné), **směrnice** (závazné pokud jde o výsledek, ČS musí zajistit provedení do svých právních řádů, přičemž volba formy a prostředků je na nich), **rozhodnutí** (závazné v celém rozsahu, resp. pokud jsou uvedeni ti, jimž je určeno, je závazné pouze pro ně; může mít charakter směrnice i nařízení), **doporučení a stanoviska** (nejsou závazná). Upraveno čl. 288 SFEU.

Legislativní akty jsou vydávány v rámci **řádného legislativního postupu** nebo **zvláštního legislativního postupu** a mohou být přijaty pouze na návrh Komise, nestanoví-li Smlouvy jinak (čl. 17/2 SFEU). Ostatní akty se přijímají na návrh Komise, pokud tak stanoví Smlouvy.

Řádný legislativní postup spočívá ve spolupráci Evropského parlamentu a Rady (čl. 289 SFEU) a obsahuje tři čtení, příp. také dohodovací postup (čl. 294 SFEU). V Radě se hlasuje kvalifikovanou většinou (čl. 16 SEU, čl. 238 SFEU). V praxi dochází k dosažení dohody v rámci tzv. trialogů mezi Radou, Evropským parlamentem a Komisí. **Zvláštní legislativní postup** je použit, stanoví-li tak Smlouvy. Akty jsou přijaty Evropským parlamentem za účasti Rady, nebo Radou za účasti Evropského parlamentu. Obzvláště důležitý je konzultační postup (Rada přijímá na návrh Komise po konzultaci s Evropským parlamentem), např. čl. 103, 109 a 115 SFEU. V případě souhlasného postupu dává Evropský parlament pouze souhlas, nemůže ale měnit obsah, např. čl. 49 SEU (členství v EU) nebo čl. 218 SFEU (smlouvy s třetími zeměmi). Legislativní procedury nesmí být zaměňovány s procedurami pro revizi Smluv, kdy rozhodují vlády ČS, příp. Evropská rada.

<u>Vymáhání evropského práva</u>

Řízení za účelem vymáhání evropského práva může zahájit Komise, pokud usoudí, že ČS své závazky porušuje.

1. Neformální část: ŘÍZENÍ EU PILOT (méně časté)
2. Formální část: ŘÍZENÍ O PORUŠENÍ SFEU (2 typy):
    a. Nenotifikační (čl. 260 odst. 3 SFEU), tzv. „non-communication“
    b. Věcné (čl. 258 SFEU), tzv. „non-conformity“

<table>
<tr><td colspan="2">3 fáze</td></tr>
<tr><td>Formální upozornění</td><td rowspan="2">Prejudiciální (administrativní fáze) vedena Komisí</td></tr>
<tr><td>Odůvodněné stanovisko</td></tr>
<tr><td>Žaloba k Soudnímu dvoru EU (SDEU)</td><td>Fáze vedená SDEU</td></tr>
</table>

<u>Řízení EU Pilot</u>

- Jde o mechanismus výměny informací mezi Komisí a ČS umožňující ověřit, zda je unijní právo v rámci Unie dodržováno a správně aplikováno, aniž by bylo zahájeno formální řízení o porušení Smlouvy. Je na Komisi, zda zahájí formální řízení o porušení Smlouvy, nebo EU Pilot.

- Řízení není výslovně zakotveno ve Smlouvách, nicméně jeho právní základ byl dovozen na základě rozhodnutí SDEU T-306/12 Spirlea, a to z článku 258 SFEU. Uplatní se jen v případě věcného porušení práva EU (v případě neprovedení transpozice směrnice ve stanovené lhůtě Komise přímo zahájí tzv. nenotifikační řízení o porušení SFEU).

- V rámci řízení nejsou stanoveny pevné lhůty. Komise obvykle stanoví při zahájení řízení ČS na odpověď lhůtu 10 týdnů s možností prodloužení. Pokud Komise shledá odpověď ČS dostatečnou, řízení uzavře. Jestliže se v rámci řízení nepodaří rozpory urovnat, může Komise zahájit řízení o porušení SFEU.

- Od roku 2017 však Komise od těchto řízení ustupuje a jsou zahajována pouze výjimečně, neboť řízením o porušení Smlouvy lze efektivněji dosáhnout cílů Komise.

Řízení o porušení SFEU (infringement procedure)

- Dojde-li podle názoru Komise k porušení práva EU ze strany ČS, má dle čl. 258 SFEU možnost zahájit několikafázové řízení, které může vyústit až v podání žaloby k SDEU.

- Řízení může být zahájeno z důvodu

    - neprovedení předpisu EU (tzv. **nenotifikační řízení**) nebo

    - nesprávného provedení, resp. nesprávné aplikace předpisu EU (tzv. **věcné řízení**), kdy sice ČS přijal implementační opatření, avšak provedl je nesprávně nebo v důsledku implementačního opatření dochází k nesprávné aplikaci předpisu EU.

- Právní kroky, které předcházejí podání žaloby proti ČS, zahrnují v rámci tzv. prejudiciální (či „administrativní“) fáze řízení:

    - **formální upozornění** (letter of formal notice), jehož prostřednictvím dává Komise možnost ČS, aby se k namítanému porušení práva EU vyjádřil ve lhůtě dvou měsíců

    - **odůvodněné stanovisko** (reasoned opinion), ve kterém Komise dává ČS lhůtu (zpravidla dvou měsíců) k nápravě namítaného porušení.

- V případě, že není Komise s odpovědí či provedenou nápravou poskytnutou ČS spokojená, může podat žalobu k SDEU (čl. 258 SFEU)

Řízení u SDEU (žaloba)

- Řízení postoupí do fáze před SDEU, podá-li Komise na ČS žalobu. ČS poté připravuje **žalobní odpověď** (tj. reakci na žalobu Komise, která následně reaguje replikou) a následně **dupliku** (tj. reakci na repliku Komise).

- Řízení probíhá písemně. Ústní jednání nenásleduje vždy, pouze považuje-li to SDEU za vhodné. ČS může ústní jednání iniciovat.

- V případě, že SDEU vydá proti ČS odsuzující rozsudek a tento stát nesplní povinnosti z rozsudku vyplývající, může Komise zahájit další řízení pro porušení povinnosti, avšak již podle čl. 260 SFEU. Cílem je vynutit splnění povinnosti plynoucí z předchozího rozsudku uložením peněžité sankce (opakujícího se penále nebo paušální částkou, Komise však zpravidla navrhuje uložení obou typů sankcí souběžně). Peněžitou sankci uloží SDEU na návrh Komise ve druhém rozsudku.

- Výše penále se vypočte jako součin základní denní sazby, koeficientu závažnosti porušení, koeficientu doby trvání a koeficientu daného státu. Výše paušální částky se stanoví obdobně, přičemž její minimální výše pro ČR činí 1 372 000 eur (částka je pravidelně aktualizována sdělením Komise).

- V případě nenotifikačního řízení ohledně netranspozice směrnice ve stanovené lhůtě je možné uložit peněžitou sankci již při prvním rozsudku SDEU (čl. 260 odst. 3 SFEU).

9. Popište základní rámec pro uskutečňování mezinárodní ekonomické spolupráce. Jaké jsou základní prameny regulace v této oblasti podle mezinárodního práva veřejného a soukromého – vysvětlete pojem mezinárodní smlouva, jaká je základní úprava vnitrostátního sjednávání mezinárodních smluv (typy smluv, jejich charakteristiky a pravidla pro jejich sjednávání) a jaké jsou vnitrostátní právní důsledky uzavření mezinárodní smlouvy (závaznost, přímá použitelnost, nutnost úpravy zákonem, prozatímní provádění smlouvy).

Vztahy mezinárodní ekonomické (hospodářské) spolupráce můžou být v zásadě regulovány mezinárodně právními normami, tj. normami mezinárodního práva veřejného a anebo normami mezinárodního práva soukromého.

1) Normy mezinárodního práva veřejného

Pokud vztahy vznikají mezi **subjekty mezinárodního práva,** tj. mezi státy a některými mezinárodními organizacemi, jsou za prameny mezinárodního práva veřejného považovány mezinárodní smlouvy, mezinárodní obyčej, obecné zásady právní uznávané civilizovanými národy, soudní rozhodnutí a učení nejkvalifikovanějších znalců veřejného práva různých národů (čl. 38 (1) Statutu Mezinárodního soudního dvora).

Základními prameny jsou **mezinárodní smlouvy a mezinárodně právní obyčej.** Mezi pomocné prameny řadíme obecné zásady právní, soudní rozhodnutí a učení znalců. **V oblasti ekonomické spolupráce patří mezi nejčastější a nejvýznamnější mezinárodněprávní instrumenty dohody o volném obchodu, dohody o podpoře a ochraně investic, dohody o zamezení dvojímu zdanění nebo dohody o hospodářské spolupráci.**

A) Mezinárodní smlouvy a pravidla pro jejich sjednávání v ČR

V souladu s **Vídeňskou úmluvou o smluvním právu** (Vídeň, 23. května 1969) je možno mezinárodní smlouvou obecně vymezit jako **každé písemné ujednání**, bez ohledu na jeho formu a název, které Česká republika sjednává s jedním nebo více státy, případně s jednou nebo více mezinárodními vládními organizacemi, a z něhož pro smluvní strany **vznikají práva a závazky podle mezinárodního práva**.

Mezinárodní smlouvy obchodní či hospodářské povahy je možné dělit z různých hledisek, jako zdroj práva přichází do úvahy zejména smlouvy regulující mezinárodní hospodářské styky, unifikující hmotněprávní normy (a taktéž i unifikující procesní právní normy). Důležité jsou smlouvy, upravující vzájemné provádění obchodních vztahů (například Dohoda o zřízení WTO z roku 1994, č. 1991/1995 Sb., Smlouva o fungování Evropské unie).

Pravomoc sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy přísluší podle Ústavy ČR prezidentu republiky, který na základě zmocnění daného mu Ústavou České republiky **přenesl** rozhodnutím ze dne 28. dubna 1993 (č. 144/1993 Sb.), s výhradou svého jiného rozhodnutí v jednotlivých případech, **sjednávání a schvalování mezinárodních smluv, které nevyžadují souhlas Parlamentu, přístup k nim a jejich přijetí na vládu a na její jednotlivé členy.**

Z tohoto hlediska rozeznáváme mezinárodní smlouvy:

a) **Prezidentské** – vyžadují souhlas Parlamentu ČR a ratifikaci prezidentem republiky. Jsou vymezeny v čl. 49 Ústavy ČR. Jedná se o smlouvy:
   - upravující práva a povinnosti osob;
   - spojenecké, mírové a jiné politické;
   - z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci;
   - hospodářské, jež jsou všeobecné povahy;
   - o dalších věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu.
b) **Vládní** – nevyžadují ratifikaci prezidentem a ani souhlas Parlamentu ČR a svým věcným obsahem zasahují do věcné gesce více ministerstev.
c) **Resortní** – nevyžadují ratifikaci prezidentem a ani souhlas Parlamentu ČR a svým věcným obsahem nezasahují do věcné gesce více ministerstev.

V případě prezidentské smlouvy probíhá proces schvalování mezinárodní smlouvy v Parlamentu, zatímco ostatní kategorie smluv schvaluje příslušný resort nebo vláda, podle jejich povahy. Teprve po schválení vládou je možné smlouvu podepsat (to platí i pro smlouvy prezidentské, které bývají k ratifikaci předloženy až po podpisu). Podepsané smlouvy se poté archivují v archivu Ministerstva zahraničních věcí. **Po vstupu v platnost je nutné mezinárodní smlouvy publikovat - úprava jejich publikace se nachází ve zvláštním zákoně.**

Ústava umožňuje, aby byly v mezinárodním hospodářském styku přijaty **smlouvy, jež obsahují normy, s účinkem obdobným tomu, jako by byl přijat zákon. Tomu musí odpovídat úprava ve smlouvě, bezprostřednost a bezproblémovost jejího použití. Tyto normy se označují jako přímé.**

V rámci procesu sjednávání mezinárodních smluv je důležitá koordinační kompetence ministerstva zahraničních věcí a kompetence jednotlivých ministerstev v této oblasti (zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky). Podrobná úprava procesu sjednávání mezinárodních smluv samostatně ze strany ČR je uvedena ve **Směrnici vlády pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv** (dále jen „Směrnice"), **která tvoří přílohu usnesení vlády č. 131 ze dne 11. února 2004**. Zároveň existuje podobný předpis, **Směrnice vlády ke sjednávání mezinárodních smluv v rámci Evropské unie a k jejich vnitrostátnímu projednávání** (dále jen „Směrnice EU"), **schválená jejím usnesením č. 6 ze dne 9. ledna 2008**, která stanoví postupy státní správy ve vztahu k mezinárodním smlouvám sjednávaným v rámci Evropské unie.[2]

V rámci MPO se všechny útvary musí od léta 2018 řídit také Pravidly pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění, změny a ukončování platnosti mezinárodních smluv" (dále jen „Pravidla"). Jedná se o interní předpis MPO, jehož cílem je provedení obsahu Směrnice a Směrnice EU do praxe MPO, nastavení pravidel komunikace mezi útvary MPO a jím koordinovanými útvary zapojenými do sjednávání, vnitrostátního projednávání, provádění

[2] **ČR v souladu s čl. 10a Ústavy ČR přenesla některé své pravomoci na EU.** Takový krok je možné učinit na základě mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny všech přítomných senátorů, pokud ústavní zákon nestanoví, že k jejich ratifikaci je třeba souhlasu daného v referendu. V oblastech, kde byla takto na EU převedena pravomoc EU, mohou být sjednávány mezinárodní smlouvy jménem EU.

a ukončování platnosti mezinárodních smluv a jasné vymezení povinností a zodpovědnosti mezi útvary MPO v rámci tohoto procesu.

Přijatá mezinárodní smlouva by měla být v souladu s vnitrostátním právem ČR (případně by zákonná úprava měla být uvedena do souladu se závazky vyplývajícími z textu mezinárodní smlouvy)**.** Pokud tomu tak není, a přesto jsou naplněny podmínky stanovené čl. 10 Ústavy[3] a Parlament dá souhlas k jejímu přijetí (v případě prezidentské smlouvy), dochází ke kolizi této mezinárodní smlouvy a vnitrostátního zákona (souhlas Parlamentu s ratifikací by měl být nicméně standardně odložen do doby, než bude potřebná zákonná úprava přijata). Při řešení této kolize pramenů práva se vychází ze znění čl. 10 Ústavy, který stanovuje aplikační přednost mezinárodních smluv před vnitrostátním právem, tzn. zákon nepozbývá platnosti, ale pouze se v daný okamžik na daný případ neaplikuje a aplikuje se místo něj mezinárodní smlouva.

Uzavřením smlouvy vzniknou ČR závazky, které je povinna plnit. Může to být podle obsahu smlouvy jednoduchá úprava hospodářského vztahu, anebo úprava práv a povinností osob. **Za plnění a dodržení smlouvy odpovídá jednotlivý člen vlády (či více členů), který smlouvu připravoval a vládě předkládal.** Je povinen zajistit kontrolu plnění závazků České republiky vyplývajících ze smlouvy ze strany ministerstev a osob, jakož i sledovat plnění závazků druhou smluvní stranou.

V souladu s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu lze ve smlouvě sjednat ustanovení **o prozatímním provádění smlouvy** nebo jejích některých ustanovení před vstupem smlouvy v platnost. Prozatímní provádění však lze sjednat pouze pro smlouvu nebo její ustanovení, jsou-li v souladu se zákony České republiky. **Smlouvu nebo její ustanovení, která nejsou v souladu se zákony České republiky, prozatímně provádět nelze.**

B) Mezinárodní právní obyčej

Mezinárodní právní obyčej je soubor pravidel mezinárodního práva, která vznikla v dlouhodobé praxi mezinárodních vztahů a která státy dodržují, protože jsou přesvědčeny o jejich právní závaznosti. Obyčej se tedy skládá ze dvou konstitutivních prvků: a) kvalifikované praxi států (dlouhodobá, opakovaná, nepřetržitá, stejnorodá, reprezentativní a rozšířená praxe) a b) přesvědčení států o nezbytnosti a právní závaznosti takové praxe. Mezinárodní obyčej se stal základem úpravy mezinárodní smlouvy ve **Vídeňské úmluvě o smluvním právu.**

Mezinárodní smlouvy a mezinárodně právní obyčeje, jakož i obchodní zvyklosti pomáhají překonat rozpory a překážky mezinárodního soukromého národního práva. **Různé formy právní regulace mezinárodních ekonomických vztahů působí společně a mají vést k harmonizaci ekonomických vztahů (prostřednictvím snižování transakčních nákladů).** Úprava dvojstranných hospodářských styků se státem, který je členem nějakého seskupení, anebo celní unie, musí respektovat tuto skutečnost a dále musí být v souladu s úpravou mezinárodního smluvního práva a vlastním právním řádem daného státu (v případě konfliktu má přednost mezinárodní úprava).

[3] **Podle čl. 10 Ústavy ČR** jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

2) Normy mezinárodního práva soukromého

Každý stát si vytváří své **vlastní předpisy**, kterými reguluje hospodářské vztahy se zahraničím. Z hlediska českého práva je to například licenční řízení dovozu a vývozu některých výrobků (vojenské zboží, zboží dvojího užití), hospodářská soutěž, ale taktéž zákon o mezinárodním právu soukromém, občanský zákoník, živnostenský zákon (například vztah k obchodní zvyklosti, osoby). Součástí právního řádu jsou taktéž **mezinárodní smlouvy, které unifikují hmotné normy, jako například Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží** (sdělení č. 160/1991 Sb.) vytvořená na půdě Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu (UNCITRAL). V případě, že stát přijal mezinárodní úpravu kupní smlouvy, tato úprava má přednost před vlastní vnitrostátní úpravou. V praxi se vyvinuly i mezinárodní obchodní zvyklosti, které však nejsou právními normami soukromého práva. Jejich použití tudíž není automatické. Například § 558 odst. 2 OZ upravuje jejích použití takto:

„V právním styku podnikatelů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání stran nebo zákon. Není-li jiné ujednání, platí, že obchodní zvyklost má přednost před ustanovením zákona, jež nemá donucující účinky, jinak se může podnikatel zvyklosti dovolat, prokáže-li, že druhá strana určitou zvyklost musela znát a s postupem podle ní byla srozuměna.“

3) Regulace mezinárodní ekonomické spolupráce

Základní regulace mezinárodní ekonomické spolupráce je nastavena především na úrovni multilaterální (případně plurilaterální či regionální – např. EU), přičemž **úroveň bilaterální ji pak doplňuje a dále rozvíjí tam, kde je to vhodné a zapotřebí. Tato spolupráce** se přitom často realizuje nejen v podobě dohod, ale i v podobě spolupráce ve významných mezinárodních organizacích (které příslušné dohody spravují nebo se na jejich půdě sjednávají).

Kromě univerzální činnosti OSN je třeba k hlavním stavebním kamenům multilaterální regulace mezinárodní ekonomické spolupráce řadit především soubor dohod v rámci Světové obchodní organizace, včetně dohod týkajících se práva duševního vlastnictví, spravovaných WIPO, spolupráci na půdě dalších klíčových ekonomických organizací, jako je Světová banka a Mezinárodní měnový fond, regionálních či jinak vymezených organizací, jako je například OECD či regionální integrační organizace (Evropská unie, ASEAN, MERCOSUR aj.).

Mezi další významné příklady regulace mezinárodní ekonomické spolupráce patří Světová celní unie či z jiných oblastí Světová poštovní unie či Mezinárodní telekomunikační unie, případně v oblasti energetiky Mezinárodní energetická charta, či různé komoditní organizace (pro ropu, dřevo atd.).

Zvláštní pozici v oblasti spolupráce v oblasti harmonizace práva zastává UNCITRAL (Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu) a UNIDROIT (Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva soukromého). Z nevládních organizací je třeba zmínit Mezinárodní obchodní komoru a v rámci ní vytvořený seznam mezinárodních obchodních doložek - INCOTERMS.

Pokud jde o bilaterální regulaci ekonomické spolupráce, je vždy třeba brát v potaz existující multilaterální či regionální rámec ve vztahu ke druhé smluvní straně, jemuž je pak přizpůsobena i potřeba dále bilaterální rámec upravovat. Dále úprava bilaterálních vztahů reflektuje i význam spolupráce a vztahy obou zemí. V případě ČR, jako členského státu Evropské unie, je právní regulace bilaterálních vztahů (zvláště se členy Evropské unie, ale nejen s nimi), výrazně omezena, vzhledem k tomu, že podstatná část standardních témat regulace je upravena na evropské úrovni (a směrem ke třetím zemím např. v oblasti obchodu je rámec vytvářen společnou obchodní politikou Evropské unie). Mezi nejčastěji uzavírané dohody patří především dohody o hospodářské spolupráci a dohody o zamezení dvojímu zdanění. ČR má také poměrně širokou síť dohod o ochraně a podpoře investic. Dále mezi relativně často uzavírané typy smluv patří letecké dohody a dohody o spolupráci v oblasti energetiky.

10. Uveďte, jaké znáte základní formy vstupu na zahraniční trhy. Charakterizujte základní dodací a platební podmínky v mezinárodních obchodních operacích.

Volba formy vstupu na zahraniční trh je klíčovým rozhodnutím firmy v oblasti mezinárodního marketingu, které ovlivňuje celá řada faktorů, zejména: vyspělost firmy a úroveň znalostí o mezinárodním podnikání, konkurenceschopnost firmy, rizikovost a potenciál cílového trhu.

Formy vstupů firem na zahraniční trhy je možné členit do tří skupin:

1. **vývozní a dovozní operace**
2. **aktivity nenáročné na kapitálové investice** (např. licence, franšízy, výrobní kooperace)
3. **kapitálové vstupy** firem na zahraniční trhy (částečně a plně vlastněné zahraniční podniky)

Vývozní a dovozní operace jsou tradiční a nejjednodušší formou podnikání firem na zahraničních trzích. Často jsou vývozní a dovozní operace chápány jako forma vstupu na zahraniční trh, která nevyžaduje žádné investice. Pokud však chce podnik na zahraničním trhu uspět a získat na něm významnější podíl, musí investovat značné zdroje do mezinárodního marketingu. Podnik musí financovat výzkum zahraničního trhu a přizpůsobit podmínkám zahraničního trhu marketingovou strategii. **Obchodní metody ve vývozních a dovozních operacích se mohou vyvíjet od počátečních nahodilých případů, přes nepřímé formy prostřednictvím zástupců až po přímé zpracování zahraničních trhů**. Tomu odpovídají smluvní vztahy s obchodními partnery: prostředníky, výhradními prodejci, obchodními zástupci, komisionáři, mandatáři, přímými odběrateli, přímými dodavateli a dalšími subjekty.

Vstupy nenáročné na kapitálové investice využívají firmy v případech, kdy se rozhodnou, že nebudou v zahraničí investovat, ale přesto chtějí v rámci rozvoje mezinárodních podnikatelských aktivit zvýraznit přítomnost svých výrobků či služeb na cílovém trhu jiným způsobem, než vývozem a dovozem. Nejužívanějšími formami vstupu na zahraniční trh tohoto typu jsou: **licence** *(licensing)*, **franšízy** *(franchising)*, **smlouvy o řízení** (*management contracts*) a dále formy spolupráce v oblasti výroby, tzv. **zušlechťovací operace** *(processing operations)* a **výrobní kooperace** *(production cooperation)*.

Kapitálové vstupy firem na zahraniční trhy **jsou nejvyspělejším stupněm internacionalizace firemních aktivit** a vzhledem k investiční náročnosti jsou charakteristické zejména pro firmy, které jsou dobře kapitálově vybavené a zkušené v mezinárodním prostředí. Kapitálové vstupy jsou uskutečňovány jako přímé nebo portfoliové investice do zahraničních podniků.

Přímá zahraniční investice, jejímž účelem je založení, získání nebo rozšíření dlouhodobých ekonomických vztahů investora s podnikem v jiné zemi, mohou mít formu kapitálových vkladů (hmotných a nehmotných investic) i formu vnitrofiremních půjček či reinvestovaného zisku. Jsou obvykle realizovány těmito formami: **společný podnik** *(joint venture),* **fúze** *(merger),* **akvizice** *(acquisition),* **výstavba na zelené louce** *(greenfield development)*. Specifickou formou jsou **strategické aliance** *(strategic alliances)*, které kromě kapitálové účasti mohou mít i nekapitálové propojení, spočívající v účasti na společném projektu, zájmu na zpracování specifického trhu apod.

Portfoliové investice v zahraničním podniku spočívají v nákupu akcií nebo jiných cenných papírů.

Dodací podmínka (dodací parita) je významnou náležitostí kupní smlouvy v mezinárodním obchodě, která specifikuje:

- **způsob, místo a okamžik předání zboží** kupujícímu;
- **způsob, místo a okamžik přechodu výloh a rizik** z prodávajícího na kupujícího;
- další povinnosti stran při zajišťování dopravy, nakládky a vykládky zboží, průvodních dokladů, kontroly, pojištění, celního odbavení apod.

Dodací podmínka ovlivňuje podstatným způsobem výši ceny v zahraničním obchodě, neboť určuje, jakou část nákladů oběhu spojených s dodávkou zboží hradí prodávající a jakou část kupující.

Na základě obchodních zvyklostí (uzancí), vznikly postupně tzv. **dodací doložky, které byly kodifikovány Mezinárodní obchodní komorou v Paříži jako mezinárodní výkladová pravidla pod názvem INCOTERMS**; jejich poslední verzí jsou INCOTERMS 2010. Tato pravidla nemají povahu právní normy a závaznými se stávají pouze tehdy, jestliže se strany kupní smlouvy na INCOTERMS výslovně odvolají. INCOTERMS řeší otázku přechodu nákladů a rizik při dodávce zboží, neřeší však otázku přechodu vlastnictví ke zboží.

Typické dodací podmínky jsou např.:

- EXW Ze závodu – ujednané místo *(Ex Works);*
- FAS Vyplaceně k boku lodi – ujednaný přístav *(Free Alongside Ship);*
- FOB Vyplaceně na loď – ujednaný přístav *(Free On Board);*
- CIF Výlohy, pojistné a dopravné placeny do - ujednaný přístav. *(Costs, Insurance, Freight)*

Platební podmínka je další významnou náležitostí kupní smlouvy v mezinárodním obchodu, která určuje kdy, kde a jak má být uhrazena kupní cena. Platební podmínky jsou jedním z východisek pro kalkulaci ceny.

Mezi nejčastěji používané platební podmínky v mezinárodním obchodě patří:

- Platba předem *(Cash in Advance, Advanced Payment)*
- Částečné placení předem v kombinaci s dalšími platebními podmínkami (akontace) (*Advance Payments*);
- Dokumentární akreditiv *(Letters of Credit – L/C, Documentary credits);*
- Dokumentární inkasa *(Documentary Collections)*
  - dokumenty proti placení *(Documents against Payment – D/P),*
  - dokumenty proti akceptaci směnky *(Documents against Acceptance – D/A);*
- Dodávky na otevřený účet *(Open Account Trade);*
- Odběratelský úvěr *(Buyers' Credit);*
- Dodavatelský úvěr *(Supplier's Credit).*

11. Charakterizujte rámec strategie státní podpory exportu – Exportní strategie České republiky, popište aktuální stav a vývoj v posledních letech.

Uchazeč by měl prokázat znalost východisek, principů a cílů Exportní strategie ČR 2023–2033. Volitelně se lze věnovat jednotlivým východiskům, oblastem působení, stanoveným opatřením pro dosahování cílů strategie, či souvislostem s dalšími strategickými dokumenty (RIS3 strategie, Inovační strategie České republiky 2019–2030) a mechanismy státu, nebo její praktické aplikaci (implementaci).

Exportní strategie ČR 2023–2033

Exportní strategie vymezuje strategický rámec proexportní politiky do roku 2033 a shrnuje celkovou vizi, cíle a rovněž opatření k jejich naplňování. Exportní strategie se nezaměřuje jen na činnosti a postupy, které mají přímý a výhradní vztah k samotnému exportu a internacionalizaci firem, ale přistupuje k proexportní politice systémově a v kontextu dalších, souvisejících a navazujících politik státu.

Exportně zaměřená Česká republika disponuje rozvinutým systémem podpory podnikání firem. Ke zvyšování konkurenceschopnosti českých společností přispívá silná orientace na podporu inovací a vývoje výrobků a služeb. Tímto je zajišťována podpora na začátku hodnotového řetězce, kde se vytváří vysoká přidaná hodnota. Významná přidaná hodnota se tvoří i na konci řetězce, v marketingu, v oblasti prodeje a prosazování se na zahraničních trzích. K zajištění efektivity prostředků vynakládaných na podporu vědy, výzkumu a inovací a jejímu zvyšování přispívá napojování jednotlivých podpor a orientace proexportní podpory stejným směrem. Exportní strategie, vytvářející rámec proexportní politiky, je stanovena v tomto kontextu. Její ambicí je budování celého proexportního ekosystému.

Východiska

ČR je závislá tržní ekonomika – vysoce komplexní, ovšem integrovaná na nižších stupních globálních hodnotových řetězců, zaměřena především na výrobu meziproduktů pro export a do značné míry závislá na zahraničních vstupech.

Globální trendy – geopolitické trendy (diverzifikace a ekonomická bezpečnost), demografické a sociální trendy (stárnutí populace a změny spotřebitelských návyků); environmetální trendy (změna klimatu) a technologické trendy (robotizace, umělá inteligence, digitalizace).

Vyhledávání národních šampiónů – potřeba podpory společností s inovativními produkty/službami s vysokou přidanou hodnotou; podpora start-upů a jedinečných (niche) řešení.

Zvyšování odolnosti – potřeba spolehlivých partnerů jak na odběratelské, tak dodavatelské straně; podpora internacionalizace a facilitace firemní spolupráce k nabídce komplexních řešení napříč sektory.

Vize

Posílení role českých společností integrujících jednotlivé články globálních hodnotových řetězců. České společnosti nabízí a dodávají finální produkty a služby s vysokou přidanou hodnotou, specializovaná komplexní řešení a funkční celky, případně získávají schopnost integrovat nabídku dalších subdodavatelů.

Cíle

Zvyšování globálních ambicí firem: od exportu k internacionalizaci. Vedle podpory samotného exportu je v Exportní strategii kladen důraz na posilování trvalého působení přímo na zahraničních trzích – zakládání zastoupení, poboček a investice v zahraničí. Firmy v pokročilejší fázi internacionalizace mohou flexibilněji reagovat na změny a jsou odolnější vůči vnějším negativním vlivům.

Lepší postavení v GVC: od subdodavatele k dodavateli finálních výrobků a komplexních řešení. Podpora by měla být směřována především firmám/společnostem s potenciálem být dodavatelem finálních produktů a navázaných služeb, či integrátorem dílčích dodávek. V souladu s RIS3 strategií se jedná o posun od tradičního pohledu na sektory k doménovému přístupu. Technologické domény jako průřezová dimenze prostupuje a vzájemně propojuje tradiční sektory – například pokročilé výrobní postupy a materiály (nanotechnologie), umělá inteligence (autonomní řízení), cirkulární ekonomika či smart řešení (chytrá města).

Diverzifikace: od prioritních zemí k využívání identifikovaných příležitostí. Diverzifikace má být podpořena dlouhodobým sektorově/doménově zaměřeným působením v teritoriích. Naplňování tohoto cíle Exportní strategie nadále směřuje ČR k odolnější exportně zaměřené ekonomice s obchodními partnery na více zahraničních trzích. Nový přístup je založen na kontinuálním působení v teritoriu mixem proexportních nástrojů od podpory marketingu, přes poskytované asistenční služby až k zajišťování exportního financování. Použití těchto nástrojů a aktivit v daném teritoriu na sebe navazuje a sleduje dlouhodobé cíle. Diverzifikace je závislá také na naplňování prvních dvou cílů.

Dosahování cílů by mělo přispívat k:

- růstu velikosti českých firem a zvyšování jejich trvalé přítomnosti na zahraničních trzích;
- zvýšení přidané hodnoty v českých exportech;
- tvorbě kladného ekonomického zisku u českých firem (hodnota EVA);
- zvyšování exportního portfolia jednotlivých firem a růst exportu v národním pojetí.

Opatření

Opatření směřují k naplňování cílů a jsou rozděleny do dvou základních oblastí – **tvorba a ovlivňování prostředí**, ve kterém se exportér pohybuje, a **nabídka konkrétní podpory ve formě poskytovaných zdrojů – služeb či kapitálu**. Opatření reflektují především nástroje, které by měly být využívány nově či jinak.

1. *Ekosystém a prostředí*

A) Vnitřní proexportní ekosystém. Nově se exportní strategie zaměřuje na systém propojení proexportních služeb s podporou rozvoje firem v rámci ČR a tvorbu vhodně se doplňujících služeb státu odpovídající fázi jejich rozvoje a připravenosti – od nápadu po internacionalizaci. S tím úzce souvisí identifikace potenciálních inovativních exportérů a adekvátní nabídka podpory. Hlavní opatření:

- Rozvoj platformy propojující podporu podnikání v jednotlivých fázích rozvoje firem včetně internacionalizace – zavedení principu „No Wrong Door“, jednoduchá orientace ve službách, vyhledávání a předávání společností/klientů, vyhodnocování posunu firem.
- Modernizace komunikačních nástrojů s podnikatelským prostředím pro identifikaci dílčího exportního potenciálu a nových komparativních výhod, spolupráce s inovačním ekosystémem i výzkumnými organizacemi.

- Tvorba finančních nástrojů pro posílení ochrany duševního vlastnictví s exportním potenciálem.
- Talent Attraction a získávání kvalifikovaných zahraničních pracovníků dle potřeb zaměstnavatelů.
- Průběžný rozvoj a optimalizace Jednotné zahraniční sítě a regionální sítě.

➢ Opatření přispívají zejména k naplňování cílů internacionalizace a zlepšování postavení firem v GVC.

B) Vnější prostředí. Prosazování odolnosti ekonomiky EU nově také s důrazem na spolupráci uvnitř EU na strategických projektech se zapojováním českých firem. Konkurenceschopnost a příležitosti díky obchodním dohodám a bilaterálním vztahům se třetími zeměmi při zachování ekonomické bezpečnosti ČR. Hlavní opatření:

- Dlouhodobé doménově zaměřené působení v daném regionu pomocí národních i společných evropských nástrojů a v souladu s preferencemi podnikatelských reprezentací.
- Prosazování pravidel digitálního obchodu do obchodních dohod EU, zlepšení fungování vnitřního trhu a využívání nástrojů EU k posilování odolnosti ČR a EU.
- Využívání exportních příležitostí skrze G2G nástroje a realizace komerčních návazností rozvojových projektů.
- Inovační spolupráce s třetími zeměmi včetně propojování ekosystému inovativních společností a univerzit a rozvoj nástrojů na jejich zapojení do mezinárodních projektů.

➢ Opatření přispívají zejména k naplňování cílů internacionalizace a diverzifikace.

2. *Služby a kapitál – poskytované zdroje*

A) Služby. V rámci strategie dochází k posunu rozvoje služeb podporující internacionalizaci v oblastech poskytování informací, vzdělávání, marketingu a asistenčních a konzultačních služeb. Ty těží z rozvoje ekosystému a pracují především s českými firmami s potenciálem stát se globálním hráčem ve vyšších patrech GVC. Hlavní opatření:

- Nové služby zaměřené na trvalé působení v teritoriu – zakládání zastoupení, poboček, rozvoj exportních inkubátorů, hledání strategických partnerů v teritoriu, podpora investic českých společností v zahraničí.
- Nastavení služeb pro start-upy a inovativní SME.
- Programy pro výměnu „best practices“ se zahraničními partnery jak v oblasti byznysu, tak v inovační oblasti, zkušeností českých firem ze zahraničních trhů (stáže či krátkodobé působení).
- Nové marketingové nástroje s možnostmi prezentovat komplexní nabídku řešení v jednotlivých oborech/doménách – digitální proexportní marketing cestou speciálních projektů.
- Vytvořit a aplikovat nadčasový branding ČR a jednotný vizuální styl státních institucí.
- Vytvoření oborových specialistů/koordinátorů pro dlouhodobé oborové/doménové plánování expanze.

➢ Opatření přispívají k naplňování cílů lepší postavení v GVC, internacionalizace a diverzifikace.

B) Kapitál. Posun od zajištění financování a pojišťování čistě exportní kontraktů k propojenému systému financování od rozvoje firem až po zajištění prostředků pro jejich internacionalizaci. Propojení a nastavení systému od rozvoje firem v ČR, přes export, po trvalé usazení na zahraničním trhu.

- Analýza institucionálního uspořádání exportního financování a jeho následná optimalizace včetně přípravy legislativy.
- Revize produktového portfolia exportního financování a pojišťování a posílení jeho návaznosti na ostatní proexportní služby státu.
- Efektivní nastavení podmínek pro využití systému jako flexibilního nástroje státu pro řešení mimořádných situací a krizí.
- Prohloubení a institucionalizace spolupráce s NRB, zejména ve vztahu k malým a středním podnikům.
- Projednat s příslušnými stakeholders možnost zřízení státního či kvazistátního fondu rizikového kapitálu, který by investoval do exportně zaměřených společností s perspektivou dobrovolného exitu v případě zajištění dostatečné kapitálové síly na export.
- Prozkoumat možnosti využití dalších zdrojů likvidity pro zajištění exportního financování.

➢ Opatření přispívají k naplňování cílů lepší postavení v GVC, internacionalizace a diverzifikace.

Implementace

Mechanismus koordinace zapojených aktérů na úrovni policymakingu a řízení procesu implementace je založen na Řídícím výboru Exportní strategie. Řídící výbor se schází dle potřeby cca čtyřikrát ročně, jeho předsedou je zástupce MPO. Kromě hlavních zainteresovaných rezortů (MPO, MF, MZV, MZE, MO) jsou členy rovněž zástupci podnikatelských reprezentací (Svaz průmyslu a dopravy ČR, Hospodářská komora ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů) a dle potřeby i zástupci implementačních institucí státní správy. Na doporučení Řídícího výboru mohou vznikat mezirezortní pracovní skupiny, včetně sektorově zaměřených.

12. Popište základní prvky a principy proexportního ekosystému, vysvětlete strukturu služeb a role jednotlivých aktérů systému podpory exportu v ČR.

Proexportní ekosystém

Služby podpory exportu v širším pojetí představují komplexní podporu státu při rozvoji společností od nápadu po internacionalizaci. Vnitřní ekosystém vytváří procesní a systémové propojení jednotlivých aktérů systému (rezorty, zřízené organizace státu apod.) v rámci celého řetězce navazujících služeb státu. Cílem je, aby kontaktní body všech zapojených institucí fungovaly na základě principu „No Wrong Door". Firma/klient v jakémkoliv vstupním bodě získá analýzu svých potřeb a navržen bude individuální postup pro poskytování jednotlivých podpor/služeb státu nejen organizace, na kterou se právě obrací, ale všech aktérů systému. V systému jsou zahrnuty nejen čistě proexportní instituce, které pomáhají firmám s expanzí na zahraniční trhy, ale i organizace zajišťující rozvoj firem v ČR, především pak rozvoj nových myšlenek, inovací a komplexních řešení. Tím vzniká systém ucelené nabídky navazujících služeb ve všech fázích podnikání – od inovace (nápadu), přes rozvoj až po expanzi na globální trhy včetně řešení financování jednotlivých stádií. Předpokladem pro takto fungující systém je sdílení a předávání informací o firmách, interakci s ním, již poskytnutých službách a aktuálních potřebách mezi všemi institucemi (nejlépe pomocí informačního systému typu CRM – Customer Relationship Management). Hlavními aktéry proexportního ekosystému jsou na úrovni resortů MPO, MZV, MF, MO, MZe, MPSV, MŠMT a MŽP. Mezi další instituce patří Česká agentura na podporu obchodu CzechTrade, Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest, Agentura pro podnikání a inovace (API), Technologická agentura ČR (TAČR), Česká rozvojová agentura (ČRA), CzechTourism, Česká exportní banka (ČEB), Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP), Národní rozvojová banka (NRB). Součástí proexportního ekosystému jsou i podnikatelské reprezentace, např. Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR a další oborové firemní reprezentace (asociace).

Regiony ČR

Pro poskytování informací, kontaktů, nabídky podpory/služeb státu a vyhledávání rostoucích regionálních firem s globálním potenciálem jsou využívány regionální kanceláře se zastoupením agentur CzechInvest, CzechTrade, API a nabízející služby i dalších institucí, jako jsou ČEB, EGAP, NRB, TAČR.

Klientské centrum pro export

Jedním ze vstupních bodů do proexportního ekosystému je také Klientské centrum pro export, které se nachází v sídle agentury CzechTrade a nabízí podnikatelům konzultace jejich exportních a investičních záměrů. Klientské centrum pro export je zaměřeno především na konzultace a služby Jednotné zahraniční sítě, v rámci které působí vyslaní pracovníci do zahraničních kanceláří agentur CzechTrade a CzechInvest, ekonomičtí diplomaté na zastupitelských úřadech ČR a specializovaní ekonomičtí diplomaté (zemědělští, vědeckotechničtí).

Služby pro exportéry

Informační servis pro exportéry

Zajištění informačního servisu v rámci podpory exportu je předpokladem pro kvalifikované rozhodování podnikatelských subjektů při exportních aktivitách. V rámci sektorového/doménového přístupu stanoveného Exportní strategií ČR 2023–2033 je sběr a poskytování informací v zahraničních teritoriích zaměřován na sektor, v kterém byly identifikovány významné příležitosti v kontextu nabídky českých firem v regionech České republiky.

Hlavním nástrojem v oblasti poskytování informací je portál **BusinessInfo.cz**, který představuje One Stop Shop pro české podnikatele s výrazným zaměřením na poskytování informací pro exportéry. Soustředí a zprostředkovává informace z mnoha zdrojů proexportního ekosystému. Mezi významné informační služby o exportních a investičních příležitostech na zahraničních trzích patří **Souhrnná teritoriální informace**, **Mapa globálních oborových příležitostí** a **databáze zahraničních poptávek a tendrů.**

Vzdělávání

Exportní vzdělávání a zvyšování exportních kompetencí je tradiční součástí nabídky proexportních nástrojů státu. Úkolem je usnadnit firmám vstup na trhy, se kterými nemají zkušenosti, či začínajícím firmám pomoci připravit se na export a začít exportovat. Portfolio služeb nabízí různé oblasti informací důležitých pro potenciálního exportéra. Exportní vzdělávání zahrnuje oblasti soft skills (např. interkulturních specifik dané země, prezentační dovednosti v češtině i cizích jazycích, techniky obchodních vyjednávání a prodejních dovedností, business etiketa a networking), technické dovednosti (např. finanční analýza podniku v praxi, INCOTERMS a clo, kontrola zboží dvojího použití), marketingové dovednosti (např. strategie, produktový mix apod.), možnosti financování exportu, seznámení s podmínkami a právními předpisy (obchodní operace v mezinárodním obchodě, ochrana duševního vlastnictví) nebo řízení obchodu a rizik. Z hlediska nových trendů je důležité zaměření vzdělávání na rozvoj dovedností v oblasti nových marketingových nástrojů, zejména v on-line podobě.

Exportní vzdělávání poskytuje zejména agentura CzechTrade formou odborných a teritoriálních seminářů. Na přípravě seminářů spolupracují, případně zajišťují vlastní vzdělávací akce i další instituce, např. MPO, MZV, MZe, MO, ale i firemní reprezentace, jako jsou například Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR.

Propagační služby, marketing

Marketingové proexportní nástroje jsou využívány v souladu s cíli Exportní strategie ČR 2023–2033, zejména zlepšování pozic v globálních hodnotových řetězcích. Ambicí je posouvat se od marketingu jednotlivých produktů k propojování a prezentaci výrobků a služeb více společností v podobě ucelených řešení a oborovému a doménovému marketingu, a to pod stabilní národní značkou.

Významný marketingový nástroj podpory exportu s vysokým multiplikačním efektem představuje podpora účasti na výstavách a veletrzích, kde v současné době stát nabízí řadu

programů podpory, které se liší zaměřením, zdroji financování, formou poskytnuté podpory, výší spoluúčastí firem atd.

Pro dosažení synergických efektů poskytované podpory je vhodné úzce propojovat marketingové služby státu sloužící k prezentaci českých řešení s dalšími nástroji proexportní podpory, jako jsou například návazné asistenční a konzultační služby směřující k nalezení obchodních partnerů a realizaci obchodního případu.

Asistenční a konzultační služby exportérům

Asistenční a konzultační služby pokrývají různé potřeby firem od přípravy na export, přes vstup na trh až po podporu internacionalizace, a využívají jedinečné pozice, kompetencí a přidané hodnoty zástupců státu, především vyslaných pracovníků působících v zahraničí.

V současnosti probíhá úvodní konzultace s firmami v **Klientském centru pro export**, které informuje a zprostředkovává služby dalších proexportních organizací.

Asistenční a konzultační služby poskytované v zahraničí zastupitelskými úřady ČR a zahraničními kancelářemi CzechTrade, které tvoří **Jednotnou zahraniční síť**, jsou definovány v **Katalogu služeb**. Základní služby (např. „Příprava na obchodní jednání“) jsou poskytovány bezplatně, zatímco specifické individuální služby jsou nabízeny s finanční spoluúčastí firem (např. „Oslovení potenciálních obchodních partnerů a ověření jejich zájmu o výrobek nebo službu“).

13. Popište formy účasti firem na zahraničních veletrzích a výstavách, další možnosti prezentace zahraničním partnerům a státní podporu v této oblasti.

Účasti na veletrzích a výstavách představují jeden z tradičních způsobů vstupu na zahraniční trh. Firmy se zahraničních veletrhů a výstav účastní buď formou individuální účasti (vlastní samostatný stánek), nebo formou účasti společné, v rámci které skupina společností (často prezentující společné řešení nebo konkrétní obor/doménu) vystavuje na společném stánku, někdy pod oficiální záštitou státu, resp. příslušného ministerstva. Zvláštním případem je účast na digitálních veletrzích formou virtuální expozice, která však zůstává okrajovou záležitostí.

Přínosy účasti na veletrzích a výstavách spočívají zejména v možnosti osobních setkání a bezprostředně prezentovat výrobky a služby potenciálním obchodním partnerům a odborné veřejnosti. Pro společnosti, které o vstup na zahraniční trh teprve uvažují, představuje účast na veletrhu příležitost pro seznámení s trhem a jeho specifiky, pro navázání kontaktů, představení firmy potenciálním partnerům či zmapování konkurence. Vývozci, kteří se již na trhu pohybují, využívají veletržní účast zejména pro prohlubování vztahů se zahraničními partnery, prezentaci produktových novinek, projednávání a uzavírání kontraktů či komunikaci s odbornou veřejností.

Naopak mezi nevýhody veletrhů a výstav patří vysoké náklady na účast, které jsou často klíčovým faktorem při rozhodování firem o vstupu na nové trhy. V této souvislosti hrají významnou roli státní instituce a jejich programy na podporu účasti firem na zahraničních veletrzích a výstavách. Ty pomáhají snížit nemalou finanční zátěž, kterou veletržní účast pro společnosti představuje, a tím je motivovat k vývozním aktivitám.

Státní proexportní programy zároveň přispívají k naplňování cílů vytčených v Exportní strategii ČR 2023–2033, a to zejména ke zlepšování pozic v globálních hodnotových řetězcích a diverzifikaci vývozu. V návaznosti na tyto cíle je ambicí posouvat se od prezentace jednotlivých produktů k propojování a prezentaci výrobků a služeb více společností v podobě ucelených řešení a oborovému a doménovému marketingu, a to pod stabilní národní značkou, a zároveň nalézat a využívat i nové způsoby prezentace, kterými jsou například virtuální expozice.

Programy podpory účasti na zahraničních veletrzích a výstavách

Programy podpory účasti na zahraničních veletrzích a výstavách představují nástroj podpory exportu s vysokým multiplikačním efektem. V současné době stát nabízí následující programy, které se liší zaměřením, zdroji financování, formou poskytnuté podpory, výší spoluúčasti vystavovatelů atd.:

- **České oficiální účasti na zahraničních výstavách a veletrzích v gesci MPO (ČOÚ)**

Program podpory umožňující exportérů účastnit se výstav a veletrhů v rámci společné oficiální veletržní expozice pod hlavičkou ČR. Oficiální účasti umožňují cíleně prezentovat ČR a její průmysl a zvyšují důvěryhodnost vystavovatelů a jejich řešení, která je zvláště důležitá při vstupu na hůře dostupné trhy. Výběr podporovaných veletržních akcí probíhá v úzké spolupráci s oborovými sdruženími a asociacemi jakožto zástupci podnikatelské sféry, díky čemuž program odráží i aktuální požadavky jednotlivých oborů.

Oficiální účasti se dělí do tří kategorií, které se mimo jiné liší počtem zapojených vystavovatelů či mírou podpory, a to na kategorii A – Národní výstavy (min. 20 vystavovatelů, společná

expozice společností a státu, obvykle konaná mimo výstavní akce či na veletrzích, kde ČR figuruje jako partnerská země), kategorii B – Společné expozice (min. 6 vystavovatelů, společná expozice firem a MPO, veletrhy s všeobecným či odborným zaměřením) a kategorii C – Samostatné expozice vystavovatelů (min. 5 vystavovatelů, samostatná expozice vystavovatelů).

- **Program Marketing v gesci Agentury pro podnikání a inovace (API)**

V rámci operačního programu EU Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK) jsou MSP poskytovány dotace (50 % z vynaložených uznatelných nákladů) na marketingové aktivity podporující export, internacionalizaci a individuální účasti na zahraničních veletrzích.

- **Projekty NOVUMM2 a NOVUMM2KET v gesci agentury CzechTrade**

Spolufinancované z OP TAK, zajištění a podpora formou zvýhodněných služeb (30% povinná spoluúčast) společných i individuálních expozic MSP na vybraných specializovaných zahraničních veletrzích za účelem posílení konkurenceschopnosti a internacionalizace MSP.

- **Společná účast na mezinárodních veletrzích v rámci služeb CzechTrade**

Organizace společné účasti zahraniční kanceláří CzechTrade, která zároveň poskytuje návazné asistenční služby, jako je např. oslovení potenciálních zahraničních partnerů.

- **Dotační program 9.H v gesci MZe**

Podpora společností účastnících se zahraničních veletrhů a výstav v oblasti zemědělství, potravinářství, lesnictví, vodohospodářství a zahradnictví. Program poskytuje dotace (až do výše 100 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů) na účast na společném stánku MZe (oficiální expozice ČR), účast na veletrhu s vlastním samostatným stánkem nebo účast na digitálním/virtuálním veletrhu.

- **Projekty na podporu ekonomické diplomacie (PROPED) v gesci MZV**

Společný nástroj financování ekonomické diplomacie ČR, realizaci zajišťují místní ZÚ ČR v součinnosti s resorty MZV, MPO, MZe, MMR, ÚV a MZdr. Podpora má v tomto případě nejčastěji podobu organizace společného stánku za účelem úspory nákladů a zvýšení prestiže vystavovatelů a prezentovaných řešení.

Pro dosažení synergických efektů poskytované podpory je vhodné úzce propojovat prezentaci českých řešení na výstavách a veletrzích s dalšími nástroji proexportní podpory, jako jsou například návazné asistenční a konzultační služby **Jednotné zahraniční sítě** či **podnikatelské mise**.

Podpora prezentace exportérů v rámci tuzemských akcí

Dalšími možnostmi prezentace zahraničním partnerům představují akce konané v tuzemsku v rámci **Incomingových misí** organizovaných MPO a tzv. **Sourcing Days** pořádaných agenturou CzechTrade, jejichž smyslem je přivést zahraniční partnery do ČR a prezentovat jim nabídku českých dodavatelů. Incomingové mise jsou realizovány ve spolupráci s oborovými sdruženími a hospodářskými komorami a jsou zaměřeny na účast zahraničních delegací na tuzemských veletrzích, seminářích apod. V rámci Sourcing Day jsou organizována obchodní setkání českých výrobců s nákupčími zahraničních společností, a to za účelem prezentace dodavatelských kapacit konkrétních průmyslových odvětví a navázání obchodní spolupráce. Hlavními přednostmi obou těchto programů je v porovnání s účastí na zahraničních veletrzích menší finanční a organizační náročnost pro české společnosti a možnost uceleně prezentovat celá odvětví domácí ekonomiky, včetně např. návštěvy konkrétních výrobních závodů.

14. Popište fungování systému financování a pojišťování vývozu se státní podporou. Vysvětlete pojem „zahraniční rozvojová spolupráce“ se zaměřením na program Aid for Trade.

Systém financování a pojišťování vývozu se státní podporou hraje důležitou roli v podpoře českých firem v boji o zakázky na globálních trzích a v proexportní politice ČR. Institucionálně tento systém tvoří **Česká exportní banka, a.s. (ČEB) a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP).** Stát vykonává svá akcionářská práva v obou institucích prostřednictvím Ministerstva financí. **Činnost ČEB a EGAP upravuje zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění pozdějších předpisů.**

Státní podpora spočívá v ručení státu za závazky ČEB i EGAP, vyplývající z uzavřených úvěrových i pojistných smluv, a je považována za standardní nástroj podpory exportu s rychlou návratností vložených prostředků, za nástroj výrazně prorůstový a protikrizový, používaný ke stimulaci ekonomiky ve všech vyspělých zemích.

EGAP (vznik v roce 1992) pojišťuje zejména bankovní úvěry se splatností delší než 2 roky na financování českého vývozu velkých energetických, strojních a technologických zařízení a investičních celků, ale i dodávky malých a středních podniků. EGAP podporuje klienty (vývozce) nabídkou vhodných produktů a spolupráce při tvorbě struktury financování a zajištění obchodních případů s financujícími bankami. Role státní pojišťovny je v systému státní podpory exportu klíčová. Zatímco financování mohou poskytovat i komerční banky, na trhu neexistuje alternativa pro poskytování pojištění tržně nezajistitelných rizik. Tuto roli ve všech srovnatelných zemích garantuje stát.

ČEB (vznik v roce 1995) poskytuje financování exportu v souladu s mezinárodními pravidly pro poskytování vývozních úvěrů, zejména Konsensem OECD. Nabídka ČEB pokrývá jak předexportní fázi, tak financování vlastní realizační fáze vývozu, zejména formou vývozních úvěrů a poskytnutých záruk. Poskytuje zejména úvěry v cizích měnách s dlouhodobou splatností ve velkých objemech do teritorií, která se vyznačují vyšší mírou rizika. ČEB nabízí i adekvátní produkty a dostupné úvěry i v oblasti financování malých a středních podniků.

V listopadu 2022 byla schválena novela zákona č. 58/1995 Sb. (zákon č. 363/2022 Sb.), která kromě jiného rozšířila koncept podpory exportu o podporu vývozně orientovaných podnikatelských subjektů, při jejich aktivitách vedoucích ke zvyšování mezinárodní konkurenceschopnosti. Tuto podporu může poskytovat jak ČEB, tak EGAP.

V současnosti probíhá věcná i politická diskuse o možné změně systému, která by měla vyústit v doporučení optimální varianty úpravy institucionálního uspořádání systému státem podpořeného exportního financování a pojišťování.

Zahraniční rozvojová spolupráce

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) je jedna z forem pomoci ČR rozvojovým zemím, která je koordinovaná MZV a financovaná z prostředků státního rozpočtu ČR (implementační institucí je Česká rozvojová agentura). ZRS napomáhá řešení problémů těchto států, zejména při odstraňování chudoby a hladu, zlepšování kvality života místního obyvatelstva, zajištění

bezpečnosti a stability na globální úrovni, předcházení konfliktům na regionální a místní úrovni, omezení nelegální migrace, dále přispívá k bezpečnosti v oblasti životního prostředí, podpoře demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod, posilování právního státu atp.

Prioritní státy ZRS ČR: Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavská republika, Gruzie, Kambodža, Zambie.

Usnesením vlády ČR ze dne 21. srpna 2017 č. 591 byla schválena nová „Strategie zahraniční rozvojové spolupráce České republiky 2018–2030“, která reflektuje aktuální vývoj mezinárodní situace, nové potřeby a vymezuje směry poskytování tohoto druhu pomoci do zahraničí do roku 2030.

Program **Aid for Trade** je jednou ze součástí ZRS ČR. Jedná se o bilaterální projekty realizované v gesci MPO ve spolupráci s MZV. Jejich podstatou je zejména pomoc partnerským státům při usnadňování a liberalizaci jejich obchodu, v zájmu budování a rozvoje místních obchodních aktivit a kapacit, jejich lepšího zapojení do mezinárodního obchodního systému a získávání s tím souvisejících výhod a příjmů, pomoc státní administrativě při vytváření obchodních politik a regulatorního rámce obchodu, stanovení pravidel a strategií při odstraňování administrativních bariér, při formulování a implementaci pravidel domácího trhu, podpoře podnikatelského klimatu, rozvoji malých a středních podniků, finančního sektoru ap. V širším pojetí jde i o rozvoj místních produkčních kapacit, budování infrastruktury na podporu obchodu, transfery technologií a služby související s jejich instalací atd.

Projekty Aid for Trade jsou zatím menšího rozsahu většinou do 1 mil. Kč (vč. DPH) s dobou realizace v rámci jednoho kalendářního roku a vycházejí ze zájmu a potřeb partnerských států. Výběrová řízení na výběr realizátorů jsou zcela otevřená a přístupná všem zájemcům, kteří předloží svoji nabídku.

Zdroje:

Česká exportní banka (www.ceb.cz)

Exportní garanční a pojišťovací společnost (www.egap.cz)

Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů

Strategie Zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2018 – 2030:
https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publikace/koncepce/strategie_zahranicni_rozvojove.htm

Portál Ministerstva zahraničních věcí (www.mzv.cz)

Česká rozvojová agentura (http://www.czda.cz)

15. Mezinárodní kontrolní režimy – principy kontroly vývozu zboží dvojího užití, typy povolení k vývozu a přepravě zboží dvojího užití, mezinárodní sankce a omezující opatření vůči třetím zemím.

Zboží a technologie dvojího použití představují širokou škálu produktů v průmyslové, jaderné, chemické a biologické oblasti. Ačkoli jsou vyráběny a předurčeny pro civilní použití, mohou být vzhledem k svému charakteru a vlastnostem zneužity zejména k výrobě zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, případně pro vojenské účely.

Kontrola exportu zboží dvojího užití představuje hlavní nástroj v boji proti šíření zbraní hromadného ničení a jako jeden z klíčových prvků komplexní strategie má pomocí regulace a monitorování obchodu s citlivými položkami, technologiemi a informacemi za úkol preventivně působit proti výrobě a kumulaci konvenčních zbraní v rizikových regionech a proti šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů.

Základní dokument: **Smlouva o nešíření jaderných zbraní**
(*Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* - NPT)

- 1968 - otevřena k podpisu
- 1970 - vstup v platnost (191 členů)
- 2003 - vystoupila Severní Korea

3 pilíře:

a) nešíření
b) odzbrojení
c) právo na mírové využití jaderných technologií

Zanggerův výbor (*Zangger Committee – ZC)*

- ustaven jako nesmluvní ujednání v 70. letech v souladu se Smlouvou o nešíření jaderných zbraní
- definuje zařízení a materiály s ohledem na jejich možné zneužití – tzv. Trigger List (vydáván Mezinárodní agenturou pro atomovou energii - MAAE jako dokument INFCIRC 209)

Kontrolní režimy stanovující seznamy kontrolovaného zboží

- **Skupina jaderných dodavatelů (*Nuclear Suppliers Group – NSG)***

- nesmluvní ujednání z roku 1974
- usiluje o posílení kontroly nešíření jaderných zbraní (zakotvené v NPT)
- účastnické státy - společné zásady (např. zárukové procedury, zajištění fyzické ochrany, podmínky převodu)
- 2 seznamy kontrolovaných položek
    - vybrané položky v jaderné oblasti (např. uran, plutonium, zařízení primárního okruhu, těžká voda apod.)

- položky dvojího užití v jaderné oblasti (např. speciální oceli, hafnium, lithium, uhlíková vlákna, spektrometry, vakuová čerpadla, číslicově řízené obráběcí stroje aj.)

- **Australská skupina (*Australia Group – AG)***

  - vznikla v roce 1985 z iniciativy Austrálie
  - reakce na porušení Ženevského protokolu z roku 1925 použitím chemických zbraní v íránsko-iráckém konfliktu
  - režim vývozních kontrol u chemikálií, které by mohly být zneužity pro výrobu chemických zbraní
  - v roce 1990 režim rozšířen i na biologické zbraně a na klíčové položky chemických a biologických zařízení a technologií

- **Režim kontroly raketových technologií (*Missile Technology Control Regime – MTCR)***

  - ujednání vzniklo v roce 1987
  - soubor vývozních opatření uplatňovaných s cílem znemožnit šíření raketové technologie a všech zařízení a komponentů, které jsou klíčové pro vývoj a výrobu raketových nosičů zbraní hromadného ničení (ZHN)
  - kontrolní seznam
    - kompletní raketové systémy a podsystémy
    - materiály a zařízení použitelná pro jejich výrobu a provoz, tj. jsou speciální konstrukční materiály, pohonné hmoty, hnací zařízení, přístrojová technika, zkušební zařízení či detektory

- **Wassenaarské ujednání (*The Wassenaar Arrangement – WA)***

  - bylo založeno v roce 1995
  - ujednání o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití
  - mezinárodní výměna informací o obecných aspektech mezinárodního obchodu se strategickým zbožím
    - globální trendy obchodu se zbraněmi
    - bezpečnostní situace v určitých regionech
    - podezřelé nákupní aktivity určitého státu
    - podezřelé projekty či firmy v určité zemi

ČR je členem všech uvedených mezinárodních kontrolních režimů.

<u>Typy povolení k vývozu a přepravě zboží dvojího užití</u>

Individuální vývozní povolení – udělené jednomu konkrétnímu vývozci pro jednoho konečného uživatele nebo příjemce ve třetí zemi a které se vztahuje na jeden nebo více druhů zboží dvojího užití

Souhrnné vývozní povolení - udělené jednomu konkrétnímu vývozci pro typ nebo kategorii zboží dvojího užití, které může platit pro vývozy určené pro jednoho nebo více konečných uživatelů v jedné nebo více určených třetích zemích

Povolení pro přepravu (v rámci EU) - udělené jednomu konkrétnímu vývozci pro zboží dvojího užití, pro které je stanovena taková kontrola nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821

Povolení pro poskytování zprostředkovatelských služeb – udělené zprostředkovateli usazenému v EU a poskytující služby subjektům, které jsou mimo EU a vtahující se ke zboží, které není původem z EU

Všeobecná vývozní povolení EU

- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU001 — Vývoz do Austrálie, Islandu, Kanady, Japonska, Norska, na Nový Zéland, do Švýcarska včetně Lichtenštejnska, do Spojených států amerických, do, Spojeného království**
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU002 — Povolení pro vývoz určitého zboží dvojího užití do určitých míst určení** – **Argentina, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko**
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU003 — Vývoz po opravě/výměně**

  Povolení pro zboží dvojího užití uvedené v jakékoli položce v příloze I nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821, kromě vybraného zboží, jestliže zboží bylo dovezeno zpět na celní území EU za účelem údržby, opravy nebo výměny a je vyváženo nebo zpětně vyváženo do země odeslání bez jakýchkoli změn svých původních vlastností, nebo je zboží je vyváženo výměnou za stejné množství zboží stejné kvality, které bylo dovezeno zpět na celní území EU za účelem údržby, opravy nebo výměny
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU004 — Dočasný vývoz na výstavu nebo veletrh**

  Povolení pro vývoz zboží pouze za předpokladu, že se jedná o dočasný vývoz na výstavu nebo veletrh (komerční akce, které trvají určitou dobu a na nichž několik vystavovatelů předvádí obchodníkům nebo široké veřejnosti své produkty) a že zboží bude do 120 dnů po vyvezení dovezeno zpět na celní území EU, kompletní a beze změn
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU005 — Telekomunikace**

  Povolení pro určité zboží z kategorie 5 do míst určení - Argentina, Čína (včetně Hongkongu a Macaa), Indie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Ukrajina
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU006 — Chemické látky**

  Povolení pro vyjmenované chemické látky z položek 1C350, 1C450 a 1C450 b do míst určení – Argentina, Jižní Korea, Turecko, Ukrajina
- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU007 – Vývoz softwaru a technologií v rámci skupiny**

  Pro určité technologie a software do míst určení – Argentina, Brazílie, Filipíny, Chile, Indie, Indonésie, Izrael, Jižní Afrika, Jižní Korea, Jordánsko, Malajsie, Maroko, Mexiko, Singapur, Thajsko, Tunisko.

- Všeobecné vývozní povolení Unie **č. EU008 – Šifrování**

  Povolení se vztahuje na vývoz vybraného zboží dvojího užití z kategorie 5/2 – Bezpečnost informací do určitých míst určení.

Mezinárodní sankce a omezující opatření vůči třetím zemí

V rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky uplatňuje Evropská unie vůči některým třetím zemím sankce, resp. omezující opatření. Jedná se buď o vlastní opatření EU, nebo o opatření provádějící závazné rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů. Mezi nejvíce používané sankce patří zbrojní embarga, hospodářská a finanční omezení apod. ČR přijala sankční či omezující opatření vůči některým zemím na národní úrovni.

Orgánem zodpovědným za vnitrostátní koordinaci při uplatňování všech mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu v ČR je MF - Finanční a analytický úřad podle zákona č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí.

16. Mezinárodní kontrolní režimy - základní právní předpisy EU a ČR pro kontrolu vývozu zboží dvojího užití, právní úprava žádostí o vývozní povolení zboží dvojího užití a princip opatření „catch-all“ v oblasti zboží dvojího užití.

Kontrola exportu zboží dvojího užití v ČR je součástí jednotného systému kontroly exportu v celé EU. Legislativa EU stanovuje jednotný systém vývozních kontrol a má přímou působnost ve všech členských státech EU.

Základními právními předpisy jsou:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití.

Stanovuje společná pravidla, která jsou závazná a přímo použitelná ve všech členských státech EU a to pro

- kontrolu vývozu a přepravy zboží
- kontrolu nehmotných přenosů technologie
- poskytování zprostředkovatelských služeb
- poskytování technické pomoci
- případný zákaz tranzitu
- provádění kontrol vývozu položek neuvedených v seznamech kontrolovaného zboží (tzv. catch-all)
- stanovení podmínek použití Všeobecných vývozních povolení
- formuláře individuálních a souhrnných povolení
- bilaterální konzultace mezi členskými státy
- výměnu citlivých informací, zejména o zamítnutých případech, mezi členskými státy navzájem a EK bezpečnými elektronickými prostředky

Příloha I – seznam kontrolovaného zboží dvojího užití

Příloha II – stanoví Všeobecná vývozní povolení Unie

Příloha III – vzory formulářů vývozních povolení

Příloha IV – seznam zboží dvojího užití, pro které je vyžadováno povolení pro přepravu v rámci EU

Zákon č. 594/2004 Sb., jímž se provádí režim Evropských společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon stanovuje, že MPO provádí opatření, která jsou předpisy EU svěřena členskému státu Evropské unie.

Zákon upravuje v návaznosti na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 práva a povinnosti vývozců zboží dvojího užití a dalších osob, které se na vývozu podílejí, zprostředkovatelů a osob přepravujících zboží dvojího užití z území České republiky na území jiného členského státu Evropské unie. Zákon dále upravuje kontrolu poskytování technické

pomoci týkající se určitých vojenských konečných použití a práva a povinnosti osob, které dovážejí zboží dvojího užití do České republiky.

Zákon také stanovuje sankce za porušení pravidel kontroly zboží dvojího užití, stanovuje zodpovědnost za kontrolu provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/821 a zákona a upravuje pravidla spolupráce s dalšími orgány státní správy.

Některá ustanovení zákona jsou na základě zmocnění prováděna prováděcím předpisem.

Žádosti o vývozní povolení zboží dvojího užití

Žádost podává vývozce písemně, a to s využitím elektronického formuláře a musí uvést veškeré jemu známé informace vztahující se ke zboží dvojího použití, údaje o příjemci a konečném uživateli a o konečném užití vyváženého zboží. Žádosti jsou i ve formě elektronických formulářů.

Žádost musí obsahovat veškeré údaje, vztahující se k vývoznímu případu, pro který je žádost o povolení podávána:

- údaje o vývozci - fyzické nebo právnické osobě, která žádá o udělení povolení,
- údaje o příjemci - osobě, která jako první mimo území České republiky zboží dvojího použití přejímá,
- údaje o agentovi/zástupci vývozce, pokud existuje,
- údaje o konečném uživateli, pokud je odlišný od příjemce,
- členský stát Evropské unie, ve kterém se zboží v době podání žádosti nachází nebo před vývozem bude nacházet,
- členský stát Evropské unie, ze kterého se uskuteční vývoz zboží dvojího užití,
- dostatečně podrobná specifikace zboží dvojího užití, u chemických látek se uvede i číslo CAS (Chemical Abstract Service),
- podpoložka celního sazebníku včetně doplňkového kódu podle celního sazebníku platného v době podání žádosti,
- číselné označení (klasifikační číslo) zboží odpovídající jeho označení v seznamech zboží dvojího užití
- měna a hodnota u každé jednotlivé položky zboží
- příslušná měrná jednotka a množství u každé jednotlivé položky zboží,
- konkrétní účel použití zboží,
- datum uzavření smlouvy se zahraničním partnerem
- údaje o zahraničním smluvním partnerovi, je-li odlišný od příjemce
- veškeré další skutečnosti, které by mohly mít význam pro výsledek řízení o žádosti o povolení

Žádost musí být doložena:

- úředně ověřenou kopií výpisu z obchodního rejstříku nebo úředně ověřenou kopií průkazu živnostenského oprávnění
- dovozním certifikátem příslušného orgánu státu dovozu nebo prohlášením zahraničního konečného uživatele, že zboží dvojího užití nebude používáno k účelům spojeným

s vývojem nebo výrobou zbraní hromadného ničení nebo pro konečné vojenské použití a s prohlášením, že nebude bez souhlasu země vývozce následně vyvezeno
- povolením příslušného státního orgánu, pokud je pro vývoz zboží dvojího užití vyžadováno zvláštními právními předpisy
- návrhem na uzavření smlouvy anebo uzavřenou smlouvou mezi vývozcem a jeho zahraničním partnerem s přesnou specifikací zboží dvojího užití včetně uvedení jeho množství.
- na žádost ministerstva dalšími doklady a informacemi umožňujícími řádné posouzení daného případu
- v případě žádosti o vydání souhrnného vývozního povolení, dokumentem prokazujícím, že je schopen dodržovat režim kontroly vývozu – zavedení vnitřního systému kontroly

Opatření „catch—all" v oblasti zboží dvojího užití a jeho uplatňování.

Vzhledem k technickému rozvoji jsou identifikovány nové položky zboží a technologií, které je možno využít (zneužít) pro výrobu zbraní hromadného ničení anebo raketových systémů schopných tyto zbraně nést nebo pro konečné vojenské použití, které nebyly zatím zařazeny na seznam kontrolovaného zboží v mezinárodně dohodnutých seznamech kontrolovaného zboží.

Opatření „catch-all" umožňuje kontrolovat vývoz takového zboží a spočívá v tom, že je vývozci stanovena povinnost i pro toto zboží žádat o vývozní povolení.

Vývozce je v takovém případě informován Ministerstvem průmyslu a obchodu (Licenční správou), že existuje důvodné podezření, že dotyčné zboží je nebo by mohlo být celé nebo z části určeno k užití ve spojení s vývojem chemických, biologických nebo jaderných zbraní nebo jiných jaderných výbušných zařízení, jejich výrobou, nakládáním s nimi, jejich provozem, údržbou, skladováním, zjišťováním, identifikací nebo rozšiřováním nebo s vývojem, výrobou, údržbou nebo skladováním raketových systémů schopných takové zbraně nést nebo pro konečné vojenské použití.

Má-li vývozce nebo zprostředkovatel sám podezření, nebo jestliže by vzhledem k okolnostem měl mít důvody k podezření, že zboží dvojího užití neuvedené na kontrolním seznamu, které má v úmyslu vyvézt by mohlo být určeno k jakémukoli výše uvedenému použití, je povinen o této skutečnosti uvědomit MPO, které mu sdělí, zda k vývozu bude vyžadováno povolení.

Opatření „catch all" může být stanovováno v různé kombinaci, podle informací získaných od spolupracujících orgánů (GŘC, zpravodajské služby) o možném zneužití vyváženého zboží
- konkrétnímu vývozci pro konkrétní zboží vyvážené konkrétnímu konečnému uživateli,
- konkrétnímu vývozci pro konkrétní zboží pro vyvoz do určitého státu/určitých států, kdy není možné specifikovat konkrétního konečného uživatele,
- konkrétnímu vývozci pro určitou skupinu zboží (popis nebo celní nomenklatura) pro vývoz do určitého státu/určitých států, kdy se jedná o širší škálu zboží s určitými parametry a kdy není možné specifikovat konkrétního konečného uživatele,

- skupině výrobců, vyrábějících určitou skupinu zboží (širší celní nomenklatura) vyváženého do určitého státu/určitých států,
- konkrétnímu vývozci pro veškeré zboží vyvážené konkrétnímu konečnému uživateli, kdy není jasné, jaké konkrétní zboží je zamýšleno vyvézt rizikovému subjektu.

Opatření „catch-all“ je nástroj aplikovatelný pouze v režimu kontroly vývozu zboží dvojího užití.

17. Zahraniční obchod s vojenským materiálem – legislativní úprava provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, definice zahraničního obchodu s vojenským materiálem a vojenského materiálu, působnost orgánů státní správy v této oblasti a systematika kontrolního režimu zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

Legislativní úprava

Podmínky provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem a působnost orgánů státní správy v této oblasti upravuje zákon č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů. Výkon státní správy v oblasti obchodu s vojenským materiálem musí být v souladu s mezinárodními závazky České republiky a jejími zahraničně politickými, obchodními a bezpečnostními zájmy.

Zahraniční obchod s vojenským materiálem

Zahraničním obchodem s vojenským materiálem se pro účely tohoto zákona rozumí

a) vývoz vojenského materiálu z území České republiky do jiného než členského státu Evropské unie,
b) dovoz vojenského materiálu na území České republiky z jiného než členského státu Evropské unie,
c) nákup vojenského materiálu od zahraniční osoby, prodej vojenského materiálu zahraniční osobě, jakož i plnění dalších závazků vůči zahraniční osobě a přijímání dalších plnění od zahraniční osoby, jejichž předmětem je vojenský materiál, pokud jde o obchod s vojenským materiálem ve vztahu k jiným než členským státům Evropské unie,
d) transfer vojenského materiálu uvnitř Evropské unie,
e) zprostředkování činností uvedených v písmenech a), b), c) a d),
f) nákup vojenského materiálu v zahraničí a jeho následný prodej do jiného než členského státu Evropské unie.

Za obchod s vojenským materiálem se pro účely tohoto zákona považuje také písemný projev vůle směřující k uzavření smluv, které upravují vztahy podle písmen a) až f).

Definice vojenského materiálu

Pozitivní vymezení předmětu obchodu s vojenským materiálem:

Vojenským materiálem pro účely zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, jsou:

a) výrobky, jejich součásti a náhradní díly, které jsou vzhledem ke svým charakteristickým technicko-konstrukčním vlastnostem posuzovány jako zkonstruované nebo přizpůsobené pro použití v ozbrojených silách nebo bezpečnostních sborech, nebo jsou hromadně v těchto složkách užívány k zabezpečení úkolů obrany a bezpečnosti státu,

b) stroje, zařízení, investiční celky, technologie, programové vybavení, technická dokumentace nebo návody vyrobené, upravené, vybavené, zkonstruované nebo přizpůsobené pro vojenské použití, zejména pro vývoj, výrobu, kontrolu a zkoušení dalších výrobků, jejich součástí a náhradních dílů uvedených v bodě a),
c) služby poskytované v souvislosti s vojenským materiálem uvedeným v písmeně a) a b), zejména provádění oprav, úprav, jakož i poskytování informací, vysílání a přijímání odborníků za účelem výzkumu, vývoje, konstrukce, výroby, úprav, oprav, údržby, použití a ovládání vojenského materiálu.

Seznam vojenského materiálu podle bodů a) až c) je uveden v příloze č. 1 vyhlášky, která provádí zákon č. 38/1994 Sb. Vojenský materiál je rozdělen do 22 oblastí, tzv. SVMe.

Negativní vymezení předmětu obchodu s vojenským materiálem:

Předmětem obchodu s vojenským materiálem nesmí být

a) zbraně hromadného ničení, kterými se rozumí jaderné, chemické a biologické zbraně,
b) zboží, na které se vztahují ustanovení zvláštních právních předpisů nebo vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, zakazujících použití, skladování, výrobu a převod protipěchotních min a nařizujících jejich zničení a zakazujících nebo omezujících použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mohou mít nerozlišující účinky, pokud vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána, nestanoví jinak.

<u>Kontrolní režim zahraničního obchodu s vojenským materiálem</u>

Obchod s vojenským materiálem může provádět pouze právnická osoba se sídlem na území České republiky nebo podnikající fyzická osoba v případech stanovených zákonem č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, na základě povolení.

Povolení se nevyžaduje v případě, že obchod s vojenským materiálem provádí MO nebo MV.

Povolování zahraničního obchodu s vojenským materiálem je dvoustupňové:

1. stupeň: rozhodnutí o vydání povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem (povolení)
2. stupeň: rozhodnutí o udělení licence k provedení konkrétního obchodu (licence).

Povolení k provádění zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem obsahuje komodity (vojenský materiál) a země, se kterými osoba hodlá obchod provádět.

Osoba, které byla udělena licence k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, provádí obchod jen v rozsahu a za podmínek stanovených v licenci. O udělení licence požádá osoba pro každou smlouvu, jejímž předmětem je obchod s vojenským materiálem.

<u>Působnost orgánů státní správy v řízení o udělení povolení (1. stupeň povolovacího řízení)</u>

Povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem dle zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, vydává MPO na základě závazných stanovisek dotčených orgánů, kterými jsou:

a) Ministerstvo zahraničních věcí,
b) Ministerstvo vnitra,
c) Ministerstvo obrany.

Dotčené orgány se vyjadřují k žádostem o povolení z hlediska jejich působnosti:

a) MZV z hlediska zahraničně politických zájmů ČR, dodržování závazků vyplývajících pro ČR z mezinárodních smluv, jakož i z členství ČR v mezinárodních organizacích;
b) MV z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva;
c) MO z hlediska zabezpečování obrany ČR.

Závazné stanovisko k žádosti o udělení povolení vydá dotčený orgán ve lhůtě 20 dnů od doručení stejnopisu žádosti; závazné stanovisko musí obsahovat souhlas nebo nesouhlas dotčeného orgánu s vydáním povolení.

Povolení se vydává na dobu neurčitou.

<u>Působnost orgánů státní správy v řízení o udělení licencí (2. stupeň povolovacího řízení)</u>

Licenci k provádění konkrétního zahraničního obchodu s vojenským materiálem dle zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem,ve znění pozdějších předpisů, uděluje MPO na základě závazných stanovisek stejných dotčených orgánu, jako v případě žádostí o udělení povolení.

Dotčené orgány se k žádostem o udělení licence ve vztahu k zemím mimo EU vyjadřují v tomto rozsahu:

a) MZV z hlediska zahraničně politických zájmů ČR a dodržování mezinárodních závazků ČR, zejména závazků vyplývajících z vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, a z členství ČR v mezinárodních organizacích,
b) MV z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva,
c) MO z hlediska zajišťování obrany ČR, pokud jde o významný vojenský materiál.

Závazné stanovisko k žádosti o udělení licence vydá dotčený orgán ve lhůtě 20 dnů od doručení stejnopisu žádosti. Ve zvlášť složitých případech a na základě písemné dohody ministerstev lze tuto lhůtu přiměřeně prodloužit. Závazné stanovisko musí obsahovat souhlas či nesouhlas dotčeného orgánu.

Při žádosti o udělení individuální a souhrnné licence k transferu do zemí EU se vyjadřuje pouze MV a MO (pouze v případě, že jde o významný vojenský materiál).

18. Zahraniční obchod s vojenským materiálem – obchod s vojenským materiálem – podmínky pro udělení povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, druhy licencí k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem, podmínky pro jejich udělení a důvody pro jejich neudělení a proces certifikace.

Podmínky, za kterých může právnická či fyzická osoba provádět zahraniční obchod s vojenským materiálem

1. Právnická osoba:

a) základní kapitál právnické osoby není více než ze 49 % tvořen vklady pocházejícími od zahraničních osob, s výjimkou vkladů od zahraničních osob se sídlem nebo bydlištěm v některém z členských států Evropské unie,

b) členové statutárního orgánu právnické osoby a prokuristé, je-li prokura udělena, a členové dozorčí rady, je-li zřízena,
- dosáhli věku 21 let,
- jsou občany členského státu Evropské unie,
- mají trvalý pobyt na území členského státu Evropské unie,
- jsou způsobilí k právním úkonům,
- splňují předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích podle zvláštního právního předpisu,
- splňují předpoklady pro výkon citlivé činnosti podle zvláštního zákona,

c) obchod s vojenským materiálem bude prováděn právnickou osobou vlastním jménem a na vlastní účet,

d) finanční zajištění obchodu s vojenským materiálem právnickou osobou je dostatečné vzhledem k jeho předpokládanému rozsahu.

Podmínky stanovené v písmenu b) musí být splněny i u zakladatelů, zřizovatelů, popřípadě zakládajících členů právnické osoby, jsou-li fyzickými osobami a právnická osoba není dosud zapsána v obchodním rejstříku.

2. Fyzická osoba

Povolení může být vydáno fyzické osobě, která je občanem České republiky, má trvalý pobyt na území České republiky a splňuje podmínky uvedené v písmeně b) body 1, 4, 5 a 6 a v písmenech c) a d).

Druhy licencí k provádění zahraničního obchodu

Dle zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, jsou vydávány následující typy licencí:

1. **Licence k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem mimo země Evropské unie:**

a) Licence k vývozu vojenského materiálu z území ČR do jiného než členského státu Evropské unie;

b) Licence k dovozu vojenského materiálu vojenského materiálu na území ČR z jiného než členského státu Evropské unie;
c) Licence k nákupu a následnému prodeji vojenského materiálu mimo země Evropské unie.

2. Licence k provádění transferů v rámci zemí Evropské unie

a) Obecné licence k transferu (typ A, B, C a D):
   - k příjemci, jež je součástí ozbrojených sil členského státu nebo je veřejným zadavatelem, který provádí nákupy výlučně pro ozbrojené síly členského státu,
   - k příjemci, jež je právnická nebo fyzická osoba certifikovaná podle příslušného právního předpisu členského státu, který zapracovává směrnici 2009/43/ES ze dne 6. května 2009 o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství,
   - uskutečněnému pro účely předvádění vzorků zboží, hodnocení nebo výstav, nebo
   - uskutečněnému pro účely údržby nebo opravy vojenského materiálu
b) Individuální licence k transferu (transfer vojenského materiálu jednomu určitému příjemci v jednom členském státě EU),
c) Souhrnné licence k transferu. (transfery vojenského materiálu více příjemcům v jednom nebo více členských státech EU).

<u>Podmínky pro udělení licencí k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem</u>

1. Licence k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem mimo země Evropské unie

Žádost o udělení licence předkládá ministerstvu právnická osoba, které bylo povoleno provádět zahraniční obchod s vojenským materiálem, po písemném projevu vůle zahraničního smluvního partnera, učiněném za účelem uzavření smlouvy v oblasti obchodu s konkrétním druhem a množstvím vojenského materiálu (v případě vstupu žadatele do mezinárodní veřejné soutěže může žadatel předložit žádost o udělení licence již po vyhlášení veřejné soutěže nebo po vyzvání k předložení nabídky v rámci veřejné soutěže).

Žádost o udělení licence musí obsahovat náležitosti uvedené v § 14 odst. 2 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů, a musí být doložena:

a) návrhem na uzavření smlouvy anebo uzavřenou smlouvou s tím, že tyto doklady musí obsahovat přesnou specifikaci vojenského materiálu včetně uvedení jeho množství,
b) dokladem o konečném užití; v případě, že se jedná o vojenský materiál dovezený na základě licence k transferu, k němuž se váže vývozní omezení, prohlášením žadatele, že dodržel podmínky uvedené ve vývozním omezení a příslušný doklad souhlasu odpovědného orgánu členského státu původu vojenského materiálu,
c) údaji identifikujícími vojenský materiál, pokud je to nezbytné pro řádné posouzení žádosti.

Doklad o konečném užití podle nesmí být starší než 12 měsíců a musí obsahovat náležitosti uvedené v § 145 odst. 5 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů.

MPO rozhodne o žádosti o udělení licence ve lhůtě 60 dnů ode dne jejího doručení na základě závazných stanovisek MZV, MV a MO (v případě významného vojenského materiálu). Závazné stanovisko vydá dotčený orgán ve lhůtě 20 dnů od doručení stejnopisu žádosti; ve zvlášť složitých případech a na základě písemné dohody ministerstev lze tuto lhůtu přiměřeně prodloužit. Závazné stanovisko musí obsahovat souhlas či nesouhlas dotčeného orgánu.

Doba platnosti licence je odvislá od podmínek plnění smluvního ujednání se zahraničním partnerem.

Ad. 2. Licence k provádění transferů v rámci zemí Evropské unie

Transferem se rozumí každé přemístění vojenského materiálu od dodavatele v jednom členském státě Evropské unie k příjemci v jiném členském státě.

2.1 Obecná transferní licence

Právnická nebo fyzická osoba, které bylo vydáno povolení, je oprávněna provádět transfery za podmínek obecné licence k transferu, pokud:

a) příjemce je součástí ozbrojených sil členského státu nebo je veřejným zadavatelem, který provádí nákupy výlučně pro ozbrojené síly členského státu,
b) příjemcem je právnická nebo fyzická osoba certifikovaná podle příslušného právního předpisu členského státu, který zapracovává směrnici 2009/43/ES ze dne 6. května 2009 o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství,
c) transfer je uskutečněn pro účely předvádění vzorků zboží, hodnocení nebo výstav, nebo
d) transfer je uskutečněn pro účely údržby nebo opravy vojenského materiálu.

MPO zveřejňuje seznam dodavatelů, kteří využívají obecnou licenci, způsobem umožňujícím dálkový přístup.

2.2 Souhrnná transferní licence

Právnická nebo fyzická osoba, které bylo vydáno povolení, je oprávněna provádět na základě souhrnné licence transfery více příjemcům v jednom nebo více členských státech. MPO rozhodne o žádosti o udělení souhrnné licence ve lhůtě 30 dnů ode dne jejího doručení na základě závazného stanoviska MV, v případě že se jedná o významný vojenský materiál i závazného MO. Závazné stanovisko MZV se nevyžaduje. Souhrnná licence se uděluje na dobu maximálně 3 let.

2.3 Individuální transferní licence

Právnická nebo fyzická osoba, které bylo vydáno povolení, je oprávněna provést transfer na základě individuální licence jednomu určitému příjemci. MPO rozhodne o žádosti o udělení individuální licence ve lhůtě 30 dnů ode dne jejího doručení na základě závazného stanoviska MV, v případě že se jedná o významný vojenský materiál i závazného MO. Závazné stanovisko MZV se nevyžaduje.

Doba platnosti licence je odvislá od podmínek plnění smluvního ujednání se zahraničním partnerem.

Důvody neudělení licence k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem

MPO neudělí licenci v těchto případech:

a) Žadatel nesplnil náležitosti stanovené v § 15 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů;
b) Žadatel porušil závažným způsobem ustanovení zákona nebo předpis Evropské unie, právní předpis členského státu Evropské unie nebo vyhlášenou mezinárodní smlouvu, kterou je ČR vázána, pokud upravují obchodování nebo nakládání s vojenským materiálem;
c) Z důvodu zahraničně politických nebo obchodních zájmů ČR nebo z důvodu ochrany veřejného pořádku, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva.

Certifikace dle zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem

Jedná se o postup, při kterém MPO zjišťuje spolehlivost příjemce, pokud jde o jeho schopnost dodržet vývozní omezení vojenského materiálu na základě licence k transferu od jiného členského státu.

Splnění stanovených požadavků se potvrzuje vydáním osvědčení o spolehlivosti příjemce, tzv. certifikátem.

Podmínky pro vydání certifikátu:

a) Žadatel je držitelem platného povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem;
b) Žadatel uvádí na trh pod vlastním názvem nebo obchodní značkou vojenský materiál nebo jeho součásti nebo systémy a subsystémy vojenského materiálu;
c) Žadatel využívá vojenský materiál přijatý na základě obecných licencí k transferu pro vlastní výrobu a zdrží se jejich opětovného transferu nebo vývozu, vyjma údržby nebo opravy a k tomuto se písemně zaváže;
d) Žadatel doloží spolehlivost.

19. Zahraniční obchod se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru - legislativní úprava, typy povolení, doklady žádostí o udělení povolení k obchodu se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru a důvody pro odejmutí povolení.

Legislativní úprava zahraničního obchodu se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru

Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje kontrolu obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů zvláštními právními předpisy.

Vztahuje se na výrobky, kterými jsou zbraně, jejich části a střelivo nevojenského charakteru, tj. výrobky, které nespadají do působnosti zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ve znění pozdějších předpisů. Postihuje zejména zbraně sportovní určené ke střelbě ve sportovních a závodních disciplínách, zbraně lovecké určené k loveckým účelům a výkonu mysliveckého práva a také zbraně určené pro osobní sebeobranu za účelem ochrany osob, života a majetku.

Jedná se o zbraně tzv. krátké, jako jsou pistole a revolvery, zbraně tzv. dlouhé jako jsou pušky, části těchto zbraní a střelivo do takových zbraní definovaných podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů.

Za výrobky pro účely tohoto zákona, jsou považovány:

a) Výrobky stanovené, které jsou kontrolovány při přepravě mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie a při dovozu na území České republiky.
   Seznam těchto výrobků spolu s podmínkami přepravy a dovozu stanoví prováděcí právní předpis.

b) Výrobky určené, které jsou kontrolovány při vývozu do zemí mimo Evropskou unii.
   Seznam těchto určených výrobků je uveden v příloze Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva.

Typy povolení k zahraničnímu obchodu se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru

1. Povolení k dovozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do ČR a k přepravě v rámci EU

Povolení dle § 1 odst. 2 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je veřejná listina, která opravňuje žadatele k provádění přepravy a dovozu stanovených výrobků. O udělení povolení rozhoduje MPO na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby oprávněné na území ČR podnikat. Přepravou se dle § 1 odst. 1 písm. a) tohoto zákona rozumí pohyb stanovených výrobků z území ostatních členských států Evropské unie na území ČR nebo z území ČR na území ostatních členských států Evropské unie. Seznam stanovených výrobků pro tyto účely je uveden v prováděcím předpise. Dovozem se dle § 1 odst. 1 písm. b) zákona dle tohoto zákona rozumí pohyb stanovených výrobků z území jiného než členského státu Evropské unie na území ČR. Přehled stanovených výrobků pro tyto účely je uveden v prováděcím předpise.

2. Povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do třetích zemí

Povolení k vývozu dle § 1 odst. 3 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je veřejná listina, která opravňuje žadatele k provádění vývozu určených výrobků. O udělení povolení rozhoduje MPO na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby oprávněné na území ČR podnikat. Vývozem se dle § 1 odst. 1 písm. c) zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozumí pohyb určených výrobků z území ČR na území jiného než členského státu Evropské unie. Přehled takových výrobků je uveden v příloze 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních).

<u>Doklady překládané k žádostem o povolení k zahraničnímu obchodu se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru</u>

Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v § 2 odst. 3, čím musí být doložena žádost o vydání povolení.

Dle tohoto ustanovení musí být žádost o udělení povolení doložena:

a) povolením nebo jiným dokladem podle zvláštních právních předpisů (např. rozhodnutí, kterým se uděluje koncese na předmět podnikání v oblasti zbraní a střeliva vydané živnostenským úřadem u osoby fyzické);
b) v případě dovozu a přepravy stanovených výrobků oznámením identifikace označení nebo prohlášením žadatele o neoznačení výrobku zkušební značkou. Jedná se zejména

o prvotní poznatek, zda dovážená či přepravovaná zbraň nebo střelivo již byla certifikována v jiném členském státě, kde je platná norma o vzájemném uznávaní tormentačních značek C.I.P. a následně není žadatel povinen předkládat zbraň k tormentaci;

c) dalšími doklady, které stanoví nařízení vlády (např. kupní smlouva nebo jiné obdobné dokumenty (např. potvrzená objednávka, faktura, proformafaktura, které poskytují údaje o obchodním případu, zvláště o dovozci, vývozci, výrobku, počtu a ceně), doklad o nabytí výrobku, kterým žadatel dokládá, kde a jakým způsobem byl výrobek získán, nebo povolení výrobce k vývozu jeho výrobků, I.I.C. (International Import Certificate/Mezinárodní dovozní certifikát) nebo E.U.C. (End User Certificate/Certifikát konečného uživatele) nebo jiný obdobný dokument v případě přepravy z území ČR na území ostatních členských států Evropské unie.

Pro povolení k vývozu platí v souladu s § 8 odst. 1 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, platí ustanovení § 2 odst. 3, které stanoví, čím musí být doložena žádost o vydání povolení, obdobně.

<u>Důvody odejmutí povolení k dovozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do ČR a k přepravě v rámci Evropské unie</u>

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví tyto zákonné důvody pro odejmutí povolení dle § 1 odst. 2 tohoto zákona:

MPO udělené povolení odejme, jestliže

a) povolení bylo uděleno na základě nepravdivých nebo neúplných údajů;
b) nebyly dodrženy podmínky nebo rozsah v něm stanovené;
c) to vyžadují mezinárodní závazky ČR nebo její zahraničně politické nebo bezpečnostní zájmy.

<u>Důvody odejmutí povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do třetích zemí</u>

Ustanovení § 8e odst. 1 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, s tyto zákonné důvody pro odejmutí povolení k vývozu dle § 1 odst. 3 tohoto zákona:

MPO udělené povolení k vývozu odejme, jestliže

a) bylo uděleno na základě nepravdivých nebo neúplných údajů;
b) nebyly dodrženy podmínky nebo rozsah v něm stanovené;
c) to vyžadují mezinárodní závazky České republiky nebo její zahraničně politické nebo bezpečnostní zájmy;

d) osoba, které bylo povolení k vývozu uděleno, přestala splňovat podmínky pro jeho udělení.

V případě odejmutí povolení nebo povolení k vývozu je fyzická nebo právnická osoba povinna vrátit originál povolení MPO nejpozději do 10 kalendářních dnů po převzetí rozhodnutí o odejmutí povolení.

Stát v případě odejmutí povolení nebo povolení k vývozu neodpovídá fyzické nebo právnické osobě, které bylo uděleno povolení, za škodu, která jí vznikla jeho oprávněným odejmutím.

20. Zahraniční obchod se zbraněmi a střelivem nevojenského charakteru - definice pojmů „přeprava“, „dovoz“ a „vývoz“ pro účely zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, zákonné lhůty pro vyřízení žádostí o udělení povolení a povolení k vývozu, důvody pro jejich neudělení a postavení dotčených orgánů.

Definice pojmů „přeprava“, „dovoz“ a „vývoz“

Přeprava

Přepravou se dle § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozumí pohyb stanovených výrobků z území ostatních členských států Evropské unie na území ČR nebo z území ČR na území ostatních členských států Evropské unie. Seznam stanovených výrobků pro tyto účely je uveden v prováděcím předpise.

Dovoz

Dovozem se dle § 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozumí pohyb stanovených výrobků z území jiného než členského státu Evropské unie na území ČR. Přehled stanovených výrobků pro tyto účely je uveden v prováděcím předpise.

Vývoz

Vývozem se dle § 1 odst. 1 písm. c) zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozumí pohyb určených výrobků z území České republiky na území jiného než členského státu Evropské unie. Přehled takových výrobků je uveden v příloze 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva. Tyto výrobky jsou v předmětném nařízení rozděleny do 15 skupin.

Zákonné lhůty pro vydání povolení a povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru

1. Povolení k dovozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do ČR a k přepravě v rámci EU

Lhůty k vyřízení žádosti o udělení povolení dle § 1 odst. 2 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví § 3 odst. 2 tohoto zákona.

Dle tohoto ustanovení o žádosti o povolení rozhodne MPO bez zbytečných odkladů, nejdéle do 30 dnů, ve zvlášť složitých případech může tato lhůta činit 60 dnů ode dne doručení žádosti.

2. Povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do třetích zemí

Lhůty k vyřízení žádosti o udělení povolení k vývozu dle § 1 odst. 3 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví § 8b odst. 1 tohoto zákona.

Dle tohoto ustanovení o žádosti o povolení k vývozu rozhodne MPO bez zbytečných odkladů, nejdéle však do 30 dnů ode dne doručení žádosti, ve zvlášť složitých případech lze tuto lhůtu prodloužit až o 60 dní. Tato lhůta vychází z čl. 6 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva.

Důvody neudělení povolení k dovozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do ČR a k přepravě v rámci EU

Ustanovení § 7 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví tyto zákonné důvody pro neudělení povolení dle § 1 odst. 2 tohoto zákona:

MPO povolení neudělí, jestliže

a) nejsou splněny zákonné náležitosti stanovené v § 2 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
b) to vyžadují mezinárodní závazky ČR nebo její zahraničně politické nebo bezpečnostní zájmy;
c) porušil žadatel podstatně povinnosti stanovené tímto zákonem v době, od které neuplynul více než 1 rok;
d) žadateli bylo v době kratší než jeden rok před podáním žádosti podle § 8 odst. 1 písm. a) a b) odejmuto povolení zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Důvody neudělení povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru do třetích zemí

Ustanovení § 8c odst. 1 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanoví tyto zákonné důvody pro neudělení povolení k vývozu dle § 1 odst. 3 tohoto zákona:

MPO povolení k vývozu neudělí, jestliže

a) žadatel nesplnil požadavky stanovené v § 8a zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;

b) bylo vydáno nesouhlasné závazné stanovisko podle § 8b zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jimiž je MPO vázáno;
c) vývozce nepoužívá přiměřené a vhodné prostředky a postupy pro zajištění souladu s ustanoveními a cíli Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva, a s podmínkami povolení k vývozu, a s hledisky týkajícími se zamýšleného konečného použití, příjemce, určeného konečného příjemce a nebezpečí zneužití;
d) členský stát informovaný podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva, vznesl námitky proti udělení povolení k vývozu;
e) žadatel nesplňuje podmínky pro vydání povolení k vývozu podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit střelných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva;
f) žadateli bylo v době kratší než 1 rok před podáním žádosti podle § 8e odst. 1 písm. a), b) zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, odejmuto povolení.
g) dle ustanovení § 8c odst. 2 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dále platí pro neudělení povolení k vývozu ustanovení o neudělení povolení podle § 7 odst. 1 písm. c) tohoto zákona obdobně, tedy povolení k vývozu MPO neudělí, jestliže porušil žadatel podstatně povinnosti stanovené tímto zákonem v době, od které neuplynul více než 1 rok.

Dotčené orgány v řízení o povolení k vývozu zbraní a střeliva nevojenského charakteru

MPO rozhoduje o žádosti o povolení k vývozu v zákonné lhůtě na základě závazných stanovisek dotčených orgánů, kterými jsou:

a) Ministerstvo zahraničních věcí,
b) Ministerstvo vnitra.

Dotčené orgány se vyjadřují k žádostem o povolení k vývozu z hlediska jejich působnosti:

a) MZV z hlediska zahraničně politických zájmů ČR a dodržování mezinárodních závazků ČR, zejména závazků vyplývajících z vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, a z členství ČR v mezinárodních organizacích,
b) MV z hlediska vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Dle ustanovení § 8b odst. 2 zákona č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v ČR omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vydá dotčený orgán závazné stanovisko ve lhůtě 20 dnů od doručení stejnopisu žádosti o povolení k vývozu; ve zvlášť složitých případech a na odůvodněnou žádost lze tuto lhůtu přiměřeně prodloužit. Závazné stanovisko musí obsahovat souhlas či nesouhlas dotčeného orgánu, který je odůvodněn. Do doby doručení závazného stanoviska se v souladu s § 149 odst. 2 ve spojení s § 64 odst. 1 písm. e) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, správní řízení o žádosti o udělení povolení k vývozu přerušuje, a to až do doby vydání závazného stanoviska.